

Republika e Kosovës
Republika Kosova
Republic of Kosovo

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

Izveštaj o Reviziji Učinka

BEZBEDNOST UČENIKA U JAVNIM ŠKOLAMA NA KOSOVU

Priština, avgust 2026.

Generalni revizor Republike Kosovo je najviša ustanova ekonomske i finansijske kontrole, kome Ustav i Zakon¹ garantuju funkcionalnu, finansijsku i operativnu nezavisnost.

Nacionalna kancelarija revizije je nezavisna ustanova koja pomaže generalnom revizoru u obavljanju njegovih/njenih dužnosti. Naša misija je da kroz kvalitetne revizije da efikasno doprinesemo preuzimanju odgovornosti javnog sektora, promovišući javnu transparentnost i dobro upravljanje, i podstičući ekonomičnost, efikasnost i efektivnost vladinih programa za dobrobit svih. Na ovaj način povećavamo poverenje u trošenje javnih sredstava i igramo aktivnu ulogu u osiguravanju interesa poreskih obveznika i drugih zainteresovanih strana u povećanju javne odgovornosti. Generalni revizor odgovara Skupštini za obavljanje dužnosti i ovlašćenja utvrđenih Ustavom, zakonom, podzakonskim aktima i međunarodnim standardima revizije javnog sektora.

Ova revizija je sprovedena u skladu sa Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih ustanova (ISSAI 3000²).

Revizije učinka preduzete od Nacionalna kancelarije revizije su objektivna i pouzdana razmatranja koje procenjuju da li vladine akcije, sistemi, operacije, programi, aktivnosti ili organizacije funkcionišu u skladu sa principima ekonomičnosti³, efikasnosti⁴ i efektivnosti⁵ i da li ima mesta za poboljšanje.

Generalna revizorka je odlučila u vezi sadržaja izveštaja revizije učenika „Bezbednost učenika u javnim školama na Kosovu“, u konsultaciji sa direktorkom Odeljenja za reviziju učinka, Arijanom Gjonbalaj Shala, koja je nadzirala i upravljala revizijom.

Tim koji je sastavio ovaj izveštaj:

Mimoze Selimi, vođa tima

Neki Krasniqi, član tima

NACIONALNA KANCELARIJA ZA REVIZIJU - Adresa: Ulica Ahmet Krasnići br. 210, naselje Arbëria, Priština 10000, Kosovo

Tel: +383(0) 38 60 60 04/1011

<http://zka-rks.org>

¹Zakon 05_L_055 o generalnom revizoru i Nacionalnoj kancelariji revizije Republike Kosovo

²Standardi i smernice za reviziju učinka zasnovane na INTOSAI revizorskim standardima i praktičnom iskustvu

³Ekonomičnost - Princip ekonomičnosti znači minimiziranje troškova resursa. Korišćeni resursi treba da budu dostupni u pravo vreme, u pravoj količini i kvalitetu i po najboljoj mogućoj ceni.

⁴Efikasnost - Princip efikasnosti znači izvlačenje maksimuma iz raspoloživih resursa. Radi se o odnosu između utrošenih resursa i postignutog rezultata u smislu količine, kvaliteta i vremena.

⁵Efektivnost - Princip efektivnosti znači postizanje unapred određenih ciljeva i postizanje očekivanih rezultata.

TABELA SADRŽAJA

Spisak skraćenica	4
Sažetak	5
1. Uvod	8
2 Ciljevi i pitanja revizije	10
3 Nalazi revizije	11
3.1 Mreža za upravljanje slučajevima nasilja nije sarađivala na efektivan način	12
3.2 Škole nisu dovoljno sprovele mere za sprečavanje nasilja	14
3.3 Slučajevi nasilja u školama nisu tretirani na efektivan način	21
3.4 Podaci koje su izveštavale škole nisu tačni i pouzdani	24
3.5 Policija nije standardizovala proces povratnih informacija izveštavanjem za škole	29
3.6 Centri za socijalni rad ne obezbeđuju kontinuirano tretiranje i redovan odgovor na slučajeve koje upućuju škole	31
3.7 Opštinske direkcije za obrazovanje nisu bile efektivne u uspostavljanju mehanizama i svojih uloga u praćenju i nadzoru	33
3.8 Nedostatak efektivnih mera fizičke bezbednosti u školama	35
3.9 Politike MONTI-ja nisu dovoljno efektivne za bezbednost u školama	40
3.10..... Obrazovna inspekcija ne sprovodi nadzor bezbednosti u školama	42
4. Zaključci	44
5. Preporuke	46
Dodatak 1. Obrazloženje, kriterijumi, obim i metodologija revizije	48
Dodatak 2. Broj slučajeva prema izveštajima policije i EMIS-a	56
Dodatak 3. Prakse posećenih privatnih škola	59
Dodatak 4. Potvrдно pismo i komentari subjekata	61

Spisak skraćenica

ONSS	Osnovna i niža srednja škola
VSŠ	Visa srednja škola
OUPO	Obrazovna ustanova preduniverzitetskog obrazovanja
ŠO	Školski odbor
OU	Odbor učenika
ODO	Opštinska direkcija za obrazovanje
MONTI	Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija
CSR	Centar za socijalni rad
PK	Policija Kosova
EMIS	Sistem upravljanja obrazovnim informacijama
NKR	Nacionalna kancelarija revizije

Sažetak

Bezbednost i dobrobit dece na Kosovu su osnovna prava garantovana Ustavom Republike Kosovo, koji predviđa da deca uživaju pravo na zaštitu i zbrinjavanje neophodnu za njihovu dobrobit. Ustav zahteva da se svaki postupak koji se tiče dece, bilo od strane javnih ili privatnih ustanova, preduzima imajući u vidu njihov najbolji interes.

Nacionalna kancelarija revizije sproveda je reviziju učinka na temu „Bezbednost učenika u javnim školama na Kosovu“. Cilj ove revizije bilo je da se proceni da li su odgovorne ustanove uspostavile i implementirale efikasne mehanizme za prevenciju, postupanje, prijavljivanje i praćenje incidenata nasilja u školama. Takođe je procenjeno da li ovi mehanizmi doprinose stvaranju bezbedne sredine za učenike. Obim ove revizije obuhvatio je period 2022-2025, a deo revizije su opštinske direkcije za obrazovanje u tri opštine: Priština, Uroševac, Đakovica, kao i Direkcija za socijalnu zaštitu u opštini Priština. Dokle, na centralnom nivou su: Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija i Policija Kosova.

Nadležne institucije su uspostavile nekoliko mehanizama i preduzele inicijative za bezbednost u školama, međutim, oni ne funkcionišu kao koordinisan, standardizovan i efikasan sistem za sprečavanje, tretiranje, prijavljivanje i praćenje nasilja. Škole uglavnom reaguju nakon incidenata, dok se preventivne mere, rešavanje slučajeva i prijavljivanje „Sistemu upravljanja obrazovnim informacijama“ ne sprovode jedinstveno. Nedostatak tačnih podataka i odgovarajuće analize ograničio je Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija, ODO i Inspektorat za obrazovanje da procene stvarnu bezbednosnu situaciju i preduzmu mere zasnovane na riziku. Kao rezultat toga, učenici ne uvek imaju koristi od odgovarajuće institucionalne zaštite, tretmana i podrške, dok obrazovni sistem nema dovoljno garancija da se slučajevi nasilja i maltretiranja sprečavaju, tretiraju i prate do rešenja.

Tokom revizije, neke od odgovornih institucija preduzele su mere za rešavanje utvrđenih nedostataka. Policija Kosova je preduzela inicijativu za poboljšanje obrazaca koji se koriste za komunikaciju sa školama i evidentiranje slučajeva. Opština Uroševac je u junu 2026. godine instalirala bezbednosne kamere u jednoj od gimnazija koja nije imala kamere. Slično tome, u opštini Priština, osam škola je prvi put počelo da prijavljuje slučajeve nasilja „Sistemu upravljanja obrazovnim informacijama“, prijavivši ukupno 27 slučajeva tokom perioda januar-april 2026. godine. U opštini Đakovica, tri škole su takođe prvi put počele da prijavljuju slučajeve „Sistemu upravljanja obrazovnim informacijama“. Ove radnje predstavljaju pozitivne korake, ali, zbog svog ograničenog obima, ne rešavaju u potpunosti sistemske nedostatke utvrđene tokom revizije.

Škole ne obezbeđuju kontinuirano sprovođenje mehanizama predviđenih za sprečavanje nasilja. Škole nisu uspostavile svaki put sistematske kontrole učenika kako bi se izbeglo nošenje štetnih sredstva i opasnih supstanci. Dokle, aktivnosti podizanja svesti ili senzibilizirajuće predavanja se organizuju veoma retko i nisu sveobuhvatna. Nema akcionih planova za bezbednost škole niti analiza faktora rizika škole. Nema jasne kontrole ulaska i izlaska, koje bi osigurale da neovlašćenim licima nije dozvoljen pristup školskim prostorijama. Iako je kutija za pritužbe

postavljena u 12 posećenih škola, samo tri od njih ili 25% posećenih škola imale su proceduru otvaranja gde su kutiju koristili učenici.

Slučajevi nasilja u školama se ne tretiraju na efektivan način. Škole uglavnom dokumentuju najteže slučajeve nasilja, dok drugi slučajevi kao što su maltretiranja, isključivanja iz grupa i drugih oblika psihološkog i socijalnog nasilja nisu uvek identifikovani i ne tretiraju se na dokumentovan način. Bilo je i ozbiljnih slučajeva koje same škole nisu identifikovale, već su ih prijavili roditelji. Škole nisu imale izrađene individualne planove zaštite i podrške za učenike koji su žrtve nasilja, niti su izradile planove za podršku učenicima sa problematičnim ponašanjem. Tretiranje slučajeva ostaje uglavnom reaktivan i kratkoročan.

Izveštavani podaci o slučajevima i incidentima nasilja u školama nisu tačni i pouzdani. Od decembra 2025. godine, samo 2% škola širom Kosova je prijavilo slučajeve nasilja i maltretiranja u školama. U toku jedne školske godine, ukupno 45 slučajeva je prijavljeno u „Sistemu upravljanja obrazovnim informacijama“ (EMIS). S druge strane, u izveštajima policije Kosova ovaj broj je oko 550 do 600 slučajeva incidenata nasilja od strane učenika godišnje. Takođe, iz fizičkih evidencija o slučajevima nasilja koje je predstavilo 30 škola koje su bile uzorak revizije, identifikovano je 535 incidenata nasilja za period 2022-2025. To potvrđuje da podaci koje su škole prijavile u EMIS sistemu ne predstavljaju stvarno stanje broja incidenata nasilja u školama.

Centri za socijalni rad u Prištini ne uspevaju da pruže usluge koje su potrebne školama. Identifikovan je nedostatak evidencija i registracije slučajeva od strane centara za socijalni rad, dok se podaci o upućivanjima iz škola ne podudaraju sa evidencijom ovih centara. Takođe, ni u jednom od tri centra nije imenovan specijalizovani službenik za koordinaciju mera i intervencija za zaštitu dece. Tokom perioda 2022-2025, održan je samo jedan multidisciplinarni okrugli sto. Takođe, rok od 30 dana za vraćanje odgovora školama u vezi sa upućenim slučajevima nije poštovan, dok postoje slučajevi kada škole uopšte nisu dobile nikakve odgovore.

Opštinska direkcija za obrazovanje nije obavljala ulogu nadzora i praćenja. Opštine nisu pratile škole u vezi sa postupanjem i prijavljivanjem slučajeva nasilja. Opštinske direkcije za obrazovanje nisu sprovele kontrole kako bi procenile da li škole sprovode Protokol za prevenciju, postupanje i upućivanje slučajeva nasilja. Takođe, nedostaju efektivni mehanizmi, mere podrške, kao i disciplinske ili vaspitne mere za upravljanje učenicima sa antisocijalnim ponašanjem. Što se tiče fizičke infrastrukture u školama, od 12 posećenih škola, sve su imale ograde i bezbednosne kamere. Međutim, u 3 od ovih škola, školsko dvorište je korišćeno kao tranzit za prolaznike i zajednicu, što je dodatno otežavalo upravljanje bezbednošću učenika u školskim prostorijama. Iako su bezbednosne kamere postavljene u 12 škola, uočili smo da nisu sve funkcionalne i da je pokrivenost kamerama niska. Dok u opštini Uroševac, škola sa najvećim brojem incidenata nasilja u policijskim izveštajima nije posedovala bezbednosne kamere sve do juna 2026. godine.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija imala praznine u podzakonskim aktima kao i nije sprovela inspekcije o bezbednosti u školama. Bilo je nedostataka usklađenosti između podzakonskih akata koji regulišu postupanje i prijavljivanje nasilja i drugih negativnih pojava u

školama. To je uticalo da se ovom pitanju ne daje potreban prioritet čak ni na lokalnom nivou. Štaviše, obrazovna inspekcija nikada nije sprovela inspekciju bezbednosti škola, a zakon o obrazovanoj inspekciji ne predviđa takvu inspekciju. Sve je to rezultiralo nedostatkom odgovornosti i nedostatkom uveravanja da škole rešavaju sve slučajeve nasilja i drugih negativnih pojava.

Da bismo osigurali uspostavljanje i sprovođenje efektivnih mehanizama za prevenciju i postupanje prema negativnim pojavama u školama, dali smo ukupno 12 preporuka. Kompletan lista preporuka predstavljena je u petom poglavlju ovog izveštaja.

Odgovor subjekata obuhvaćenih revizijom

Policija Kosova, opština Uroševac i opština Đakovica složile su se sa nalazima i zaključcima revizije i obavezale su se da će sprovesti date preporuke. Potvrдно pismo o prihvatanju nalaza i preporuka za ova tri subjekta može se naći u Dodatku 4.

Ministarstvo obrazovanja delimično se složilo sa nalazima i zaključcima revizije i obavezalo se da će sprovesti date preporuke. Potvrдно pismo i komentari ovog subjekta mogu se naći u Dodatku 4.

Opština Priština nije dostavila ni potvrдно pismo niti je dala komentare.

1. Uvod

Dečja prava se obezbeđuju počev od porodice do obrazovnih ustanova i drugih javnih ustanova koje su direktno ili indirektno obavezne da garantuju njihovu bezbednost i dobrobit.

Suštinsku ulogu u garantovanju bezbednosti dece igraju glavne ustanove kao što su: Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija, Opštinske direkcije za obrazovanje, Inspektorat za obrazovanje, policija Kosova, škole, centri za socijalni rad itd.

U zavisnosti od uloge i nadležnosti koje imaju, ove ustanove preduzimaju mere i radnje kako bi: identifikovale, sprečile, tretirale i prijavile slučajeve nasilja nad učenicima unutar i van školskih prostorija. Stoga, da bi se zaštitio najbolji interes dece, potreban je međuinstitucionalni i multidisciplinarni pristup.

U vezi pitanja bezbednosti u školama, veliki doprinos daje i stručno pomoćno osoblje koje je angažovano u rešavanju incidenata u školama. Trenutno, u okviru preduniverzitetskog obrazovanja širom Kosova, uključujući i odvojene fizičke učionice, postoji ukupno 970 javnih škola⁶. Dok je na nacionalnom nivou zaposleno ukupno 258 stručnih pomoćnih radnika⁷. To znači da je broj pomoćnog osoblja tri puta manji od broja javnih škola na svim nivoima preduniverzitetskog obrazovanja na Kosovu.

U sledećoj dijagram⁸ uporedili smo broj javnih preduniverzitetskih škola sa brojem učenika i brojem nastavnika i psihologa.

Dijagram 1- Broj javnih škola u poređenju sa brojem pomoćnog osoblja do oktobra 2025.godine

970 Broj javnih škola

166 psihologa

267, 778 učenika

92 pedagoga

Dakle, iz dijagram se može videti da je pomoćno osoblje veoma malobrojno u poređenju sa brojem učenika, ali i sa brojem škola.

Pravni osnov za sprečavanje i Tretiranje nasilja u školama je Uredba 21/2013 o protokolu za sprečavanje, postupanje i upućivanje incidenata nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, koju je Vlada usvojila 2013. godine. Uredba predviđa da direktori škola evidentiraju

⁶ Izvor: [Obrazovne institucije prema nivou, 2015/16-2023/24. SiteTitle](#) (Agencija za statistiku Kosova)

⁷ MONTI, datum 9.oktobar 2025.

⁸ Izvor: [Broj učenika u osnovnom i nižem srednjem obrazovanju, 2015/16-2023/24. SiteTitle](#), [Broj učenika u osnovnom i nižem srednjem obrazovanju, 2015/16-2023/24. SiteTitle](#), Školske institucije po nivou, 2015/16-2023/24. SiteTitle (Agencija za statistiku Kosova))

slučajeve putem fizičkih registara i izveštavaju Opštinsku direkciju za obrazovanje dva puta godišnje, koja zatim sumira podatke svih škola i izveštava MONTI.

Dokle, 2015. godine u Sistemu upravljanja obrazovnim informacijama (u daljem tekstu: EMIS) razvijen poseban modul za prijavljivanje slučajeva nasilja. S druge strane, uredba iz 2013. godine nije ažuriran u skladu sa razvojem sistema. Umesto toga, izrađena je smernica za sprovođenje ovog pravilnika, koji prikazuje korake za korišćenje EMIS sistema za prijavljivanje slučajeva nasilja. Vodič klasifikuje vrste nasilja prema intenzitetu, deleći ih na tri nivoa na sledeći način: nivo 1 - blaži intenzitet, nivo 2 - srednji intenzitet nasilja i nivo 3 - visok intenzitet nasilja, što ukazuje na uključenost aktera u Tretiranje svakog od nivoa.

Dokle, privatne škole ne koriste EMIS sistem, iako posluju po istom zakonodavstvu i trebalo bi da ga koriste za prijavljivanje slučajeva slično kao i javne škole ⁹.

Kroz ovu reviziju, aktivnosti i radnje koje su preduzele ustanove odgovorne za:

- Sprečavanje,
- Tretiranje,
- Prijavljivanje incidenata nasilja u školama.

Tokom revizije, analizirani su i ocenjeni mehanizmi i mere koje su preduzele odgovorne ustanove kako bi se garantovala fizička i psihološka bezbednost u javnim školama na Kosovu.

⁹ MONTI, i-mejl od 2. decembra 2025.godine, privatne škole nisu bile obuhvaćene u obim ove revizije

2 Ciljevi i pitanja revizije

Cilj ove revizije je da se proceni da li su odgovorne ustanove uspostavile i implementirale efektivne mehanizme za sprečavanje, Tretiranje, prijavljivanje i praćenje incidenata nasilja u školama. Takođe će se proceniti da li ovi mehanizmi doprinose stvaranju bezbedne sredine za učenike.

Glavna pitanja revizije.

Da bi se odgovorilo na cilj revizije, postavljena su sledeća ključna revizorska pitanja:

1. Da li su odgovorne ustanove uspostavile efektivne mehanizme za sprečavanje i tretiranje incidenata u školama?
2. Da li su odgovorne ustanove efektivne u procesu prijavljivanja i praćenja incidenata koji se dešavaju u javnim školama?

Obim ove revizije obuhvatio je period 2022–2025. godine, sa fokusom na procenu postojećih mehanizama protiv nasilja u školama i mera koje su preduzele Odgovorne ustanove radi obezbeđivanja bezbednosti u školama. Obim ove revizije obuhvatio je i opštinske direkcije za obrazovanje u tri opštine: Priština, Uroševac, Đakovica, kao i Direkciju za socijalnu zaštitu u opštini Priština, odnosno centre za socijalni rad. Dok u druge dve opštine direkcija za socijalnu zaštitu nije bila uključena, jer škole koje su bile uzorak revizije u ovim opštinama nisu imale slučajeve upućivanja učenika u centre za socijalni rad. Na centralnom nivou, obim revizije bio je: Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i informacija (MONTI), odnosno Inspektorat za obrazovanje i Odeljenje za preduniverzitetsko obrazovanje, kao i policija Kosova, tačnije, analizirane su aktivnosti policije Kosova u tri opštine obuhvaćene revizijom.

Subjekti revizije na lokalnom nivou su javne niže srednje škole i javne više srednje škole u tri opštine obuhvaćene revizijom.

Detaljna metodologija primenjena tokom ove revizije, problem revizije, kriterijumi revizije, obim revizije, detaljan opis sistema i odgovornosti relevantnih strana predstavljeni su u *Dodatku 1* ovog izveštaja.

3 Nalazi revizije

Ovo poglavlje sadrži nalaze revizije u vezi sa mehanizmima koje su ustanove uspostavile i sprovele u vezi sa prevencijom, tretmanom, prijavljivanjem i praćenjem incidenata nasilja u školama. Takođe smo procenili da li uspostavljeni mehanizmi doprinose stvaranju bezbedne sredine za učenike.

U okviru ove revizije je uključeno ukupno 30 javnih nižih i viših srednjih škola u tri revidirane opštine: Priština, Uroševac i Đakovica.

Za ove škole analizirani su mehanizmi koje sprovode i njihov pristup sprečavanju, rešavanju incidenata nasilja i prijavljivanju. Od njih je posećeno ukupno 12 škola, gde su obavljeni intervjui i sastanci sa rukovodstvom škole, kao i sa predstavnicima upravnog veća ili roditeljskog saveta odgovarajućih škola.

Takođe, posećene su dve privatne škole, jedna sa skoro 200 učenika, a druga sa oko 1000 učenika. Privatne škole nisu bile deo revizije, ali su posete ovim dvema školama sprovedene samo u svrhu upoređivanja njihovih praksi u vezi sa bezbednošću učenika u poređenju sa praksom javnih škola.

U opštini Priština je uključeno 13 škola, od kojih je posećeno 5 škola. U opštini Uroševac uključeno je 10 škola, od kojih su posećene 4 škole, dok je u opštini Đakovica uključeno 7 škola, od kojih su posećene 3 škole.

Sastav revizorskog uzorka po opštini i nivou škole je sledeći:

Tabela 1- Uzorci revizije

Opština	Škola u uzorak	Posećene škole	ONSS	VSS
Priština	13	5	9	4
Uroševac	10	4	6	4
Đakovica	7	3	5	2
Ukupno	30	12	20	10

Takođe, u okviru revizije, korišćeni su podaci i izveštaji Kosovske policije u vezi sa incidentima i slučajevima nasilja, kao i realizovani upitnici sa 771 učenikom iz opština obuhvaćenih revizijom. U Prištini je učestvovalo 462 učenika, u Uroševu 197 učenika i u Đakovici 112 učenika.

Sledeći nalazi su podeljeni u tri opšta dela:

1. Uloga i učešće zainteresovanih strana u borbi protiv nasilja i negativnih pojava u školama

2. Sprečavanje i rešavanje nasilja i maltretiranja u školama

3. Nadzor, praćenje i prijavljivanje nasilja u školama

3.1 Mreža za upravljanje slučajevima nasilja nije sarađivala na efektivan način

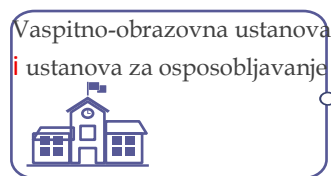
Protokol za prevenciju i tretiranje definiše obaveze, uloge i procedure ustanova za prevenciju, identifikaciju, prikupljanje podataka, upućivanje, tretiranje i prijavljivanje nasilja nad decom u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama. Takođe zahteva jačanje međuinstitucionalne i multidisciplinarne saradnje radi zaštite dece od nasilja¹⁰.

Slučajeve nasilja zasnovana u školama prvobitno tretiraju škole, ali se ne rešavaju uvek od škola. Da bi se što bolje zaštitili interesi dece, neophodna je međuinstitucionalna i multidisciplinarna saradnja.

Uredba o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, usvojen 2013. godine (u daljem tekstu: uredba o protokolu), glavni je dokument koji reguliše postupanje u slučajevima nasilja u školama. Postoji i smernica za sprovođenje uredbe iz 2015. godine. U međuvremenu, 2023. godine usvojena je i Politika zaštite dece, sa ciljem podrške i sprovođenja ovog pravilnika. Međuinstitucionalno i multidisciplinarno učešće u slučajevima nasilja prikazano je na dijagramu ispod.

Dijagram 2- Mreža ustanova uključenih u tretiranju slučajeva nasilja¹¹.

UNUTRAŠNJA MREŽA

SPOLNA MREŽA

Iako su odgovorne ustanove uključene u tretiranju slučajeva nasilja u školama, trenutni proces nije dovoljno jasan i efektivan. Postojeća uredba se uglavnom fokusira na slučajeve nasilja koji se dešavaju unutar školskih prostorija. Ne definiše jasno kako treba postupati sa slučajevima

¹⁰ Uredba VRK br. 21/2013, član 1

¹¹ Model grafikona inspirisan od brošure/postera MONTI-a

maltretiranja na društvenim mrežama ili sukobima između vršnjaka koji počinju u školi i nastavljaju se van nje.

Iz tog razloga, škole su razvile različite prakse. Neke škole takođe prijavljuju i rešavaju slučajeve koji se dešavaju van škole, dok druge rešavaju samo slučajeve nasilja i drugih negativnih pojava koje se dešavaju u školi. Takođe, koordinacija između ustanova nije dovoljna. U slučajevima kada škole upućuju slučajeve policiji ili Centru za socijalni rad, ne postoji uvek povratna informacija i nije obezbeđeno kontinuirano praćenje slučaja do njegovog zaključenja. Linije izveštavanja, uloga menadžera slučaja i odgovornosti svake ustanove u procesu rešavanja nisu jasne. Štaviše, MONTI nije izradio standardne obrasce za upućivanje, iako su predviđeni pravilnikom o protokolu.

Do ove situacije je došlo zato što MONTI nije obezbedio potpunu i standardizovanu primenu protokola preko inspekcije, nije dovoljno ažurirao i razjasnio procedure za nove oblike (vrste) nasilja i nije uspostavio efikasne mehanizme praćenja načina na koji škole i druge ustanove postupaju sa slučajevima. Kao rezultat toga, slučajevi se rešavaju neravnomerno i nepotpuno, škole nemaju standardnu proceduru za tretiranje slučajeva. Štaviše, prenos odgovornosti sa jedne ustanove na drugu povećava rizik da se slučajevi nasilja i maltretiranja ne tretiraju adekvatno i efikasno kako bi se osigurala zaštita dece od svih oblika nasilja.

3.2 Škole nisu dovoljno sprovele mere za sprečavanje nasilja

Preduniverzitetske obrazovne ustanove imaju dužnost da spreče nasilje nad učenicima podizanjem svesti kroz različite programe protiv nasilja (aktivnosti, predavanja, debate). Da proveravaju učenike kako bi izbegli nošenje opasnog oruđa, da identifikuju učenike sa potencijalnim rizikom od nasilnog ponašanja, da postavе kutiju za pritužbe i da je otvore u skladu sa pravilima ustanove ¹².

Škole ulažu različite napore da održe disciplinu i izbegnu sukobe među učenicima. U nastavku smo naveli neke dobre prakse u sprečavanju nasilja koje smo identifikovali u nekim od 30 škola koje su u uzorku za reviziju.

Tabela 2- Preventivne prakse identifikovane u školama koje su bile u revizijskom uzorku

Škola	Preventivne aktivnosti
Gjon Sereçi- Uroševac; 7 Shtatori- Priština	Video o podizanju svesti o nasilju i maltretiranju među učenicima škole
Naim Frashëri- Uroševac	Proaktivan pristup psihologa, predavanja i sesije protiv nasilja i maltretiranja
Tefik Çanga- Uroševac	Savet učenika (SU) je veoma aktivan i podržava ga direktor u svojim aktivnostima. Pitanja kojima se SU bavio su: funkcionalizacija kutije za pritužbe, izostajanje nastavnika kao uzrok sukoba među učenicima, kažnjavanje lošeg ponašanja učenika angažovanjem ovih učenika dodatnim radom.
Pavarësia- Priština; Gjergj Fishta- Priština Selman Riza- Đakovica	Upitnik za učenike
Zekria Rexha- Đakovica	Redovne kontrole učionica, radnici u dnevnim dežurstvima prijavljuju svaki incident u dnevnim izveštajima, kontrole za nošenje telefona
Hajdar Dushi- Đakovica	Sakupljanje telefona na prvom času svakog časa i stavljanje u plastične kutije i čuvanje u zbornici za nastavnike do poslednjeg časa

Takođe, sa ciljem identifikovanja dobrih praksi, posetili smo dve privatne škole gde smo identifikovali metode rada i prakse koje ove škole primenjuju u vezi sa prevencijom i postupanjem u slučajevima nasilja u školama. U ovim školama je utvrđeno da generalno postoji veća bezbednost u pogledu kontrole ulaska i izlaska iz škola, vrata dvorišta se drže zatvorena i na ulazu postoje stražari, a takođe je identifikovana i standardizovanja procedura u njihovom pristupu nasilju u školama. Detalji identifikovani tokom posete ovim dvema privatnim školama mogu se naći u *Dodatku 3 - Prakse posećenih privatnih škola*.

Dokle, prilikom analize škola koje su učestvovalе u reviziji, utvrđeno je da se preventivne mere za bezbednost škola sprovode na niskom nivou. Te mere su: kutija za pritužbe, preventivne kontrole učenika kako bi se izbeglo nošenje opasnih alata i štetnih supstanci, predavanja senzibilizacije sa učenicima, akcioni planovi za bezbednost u školama i analize faktora rizika u školama, kao i nedostatak efikasnih kontrola ulaska i izlaska iz škola. U sledećoj tabeli prikazan je broj škola i procenat sprovođenja preventivnih mera za svaku od opština koje su bile u uzorku revizije.

¹² Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 9, tačke 1.1 do 1.10

Tabela 3- Vrsta mera koje škole sprovode kako bi sprečile nasilje i maltretiranje

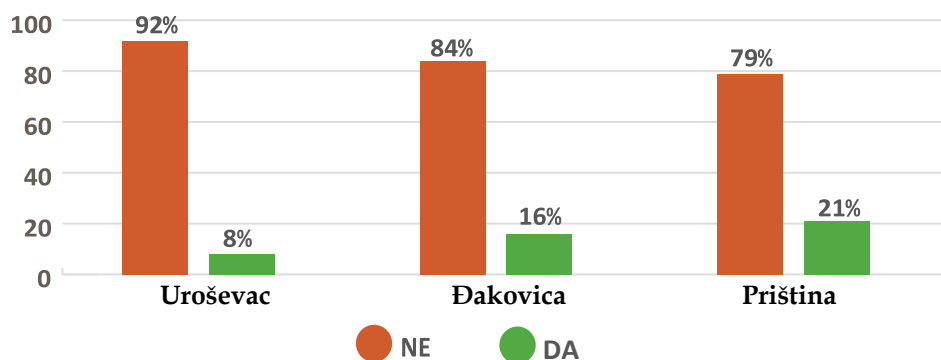
Opština	Priština		Uroševac		Đakovica	
Broj škola u uzorak	13		10		7	
Vrsta mera koje su škole sprovele	Škole koje su primenile meru	% prema uzorcima	Škole koje su primenile meru	% prema uzorcima	Škole koje su primenile meru	% prema uzorcima
Plan i sprovođenje dežurstva po hodnicima	12	92%	4	40%	7	100%
Kontrole učenika (učionicama ili ulazu)	6	46%	3	30%	6	86%
Aktivnosti/Predavanja svesnosti sa učenicima	6	46%	4	40%	4	57%
Akcioni plan bezbednosti na nivou škole	4	31%	2	20%	1	14%
Specijalni preventivni timovi i Upravljanje slučajevima nasilja	1	8%	0	0%	1	14%

Iako su škole izjavile da sprovode ove aktivnosti, u većini slučajeva nisu pružile potkrepljujuće dokaze.

1. Kontrola učenika. Prema izjavama škola, iznenadne kontrole učenika se sprovode po potrebi i bez prethodnog planiranja, stoga se u većini slučajeva ne dokumentuju izveštajima ili zapisnicima. Škole u opštini Đakovica pokazale su viši nivo sprovođenja i dokumentovanja ovih aktivnosti, takođe pružajući dokaze o koordinaciji između osoblja. Tokom revizije, uočeno je da škole nerado sprovode iznenadne kontrole zbog zabrinutosti zbog mogućih žalbi na kršenje privatnosti učenika. Kao rezultat toga, postoji rizik da škole neće blagovremeno identifikovati učenike koji poseduju opasno oruđe, oružje ili zabranjene supstance.

Da bi se procenilo da li postojeće mere stvaraju dovoljan osećaj bezbednosti među učenicima, sledeće pitanje je uključeno u upitnik, koji je popunilo 771 učenik: „*Da li si bio svedok posedovanja oružja u školi?*“

Grafikon 1- Broj učenika koji su bili svedoci posedovanja oružja u školi

Kao što se može videti u grafikon, 21% učenika u Prištini je izjavilo da je bilo svedok posedovanja oružja u školi, 16% u Đakovici i 8% u Uroševcu.

2. Aktivnosti senzibilizacije (predavanja, programi). U tom smislu, škole su takođe izjavile da sprovode aktivnosti podizanja svesti i predavanja, pružajući planove i planirane teme, ali nisu pružile konkretne dokaze ili spiskove učešća učenika. Izuzetak su neke aktivnosti koje sprovodi policija Kosova, za koje su dostavljeni dokazi. Neke škole su se izjasnile da praktikuju da u slučaju odsustva nastavnika, a učenici su slobodni, psiholog sprovodi aktivnosti sa učenicima. Međutim, ovo nije praksa koja garantuje sveobuhvatnost i kontinuitet aktivnosti.

Prema školama, organizovanje aktivnosti podizanja svesti predstavlja izazov, jer da bi se izbeglo propuštanje časova, one trebaju da se sprovedu van nastavnog vremena, a učenici ne ostaju u školi posle časa. Kao rezultat toga, aktivnosti se retko organizuju, uglavnom na međunarodno obeležene datume, i nisu sveobuhvatne, jer uključuju samo ograničen broj učenika.

Takođe, upitnici sa učenicima su pokazali da škole ne sprovode aktivnosti podizanja svesti kontinuirano.

Tabela 4- Odgovori učenika u vezi sa aktivnostima senzibilizacije radi sprečavanja nasilja i drugih negativnih pojava u školama

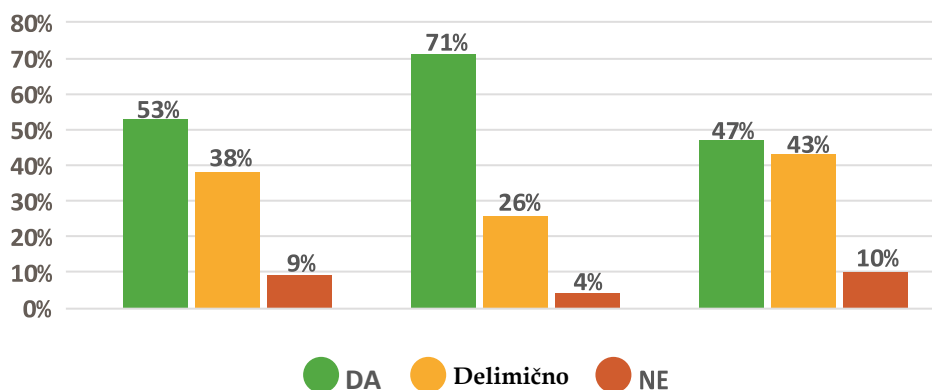
Da li se u školi organizuju aktivnosti za sprečavanje nasilja?	Uroševac	Đakovic	Priština
Ponekad	35%	48%	38%
Da, često	23%	27%	34%
Retko	28%	18%	22%
Nikad	15%	7%	7%

Dakle, iz tabele se može videti da je broj učenika koji su izjavili da njihova škola često organizuje predavanja i aktivnosti podizanja svesti sa učenicima manji od 35%

3. Plan akcije bezbednosti na nivou škole. Samo jedna škola, „Gjergj Fishta“ u Prištini, izradila je plan akcije za bezbednost i do 2023. godine operativno uvela tim za vršnjačko posredovanje, što je predviđeno protokolom i smernicama za sprovođenje ovog pravilnika. Ovaj tim je zamišljen kao mehanizam za neformalno posredovanje između vršnjaka. Druge škole su počele sa izradom planova bezbednosti i formiranjem timova tek nakon septembra 2025. godine, dok većina njih nije odredila lica odgovorna za njihovo sprovođenje.

Budući da planovi bezbednosti i relevantni timovi imaju za cilj sprečavanje incidenata i stvaranje bezbedne sredine za učenike, percepcije učenika su korišćene kao komplementarni pokazatelj za procenu da li škole uspevaju da obezbede dovoljan osećaj bezbednosti. U tabeli ispod predstavili smo odgovore učenika na pitanje „**Da li je vaša škola bezbedno mesto za učenike?**“

Grafikon 2- Da li učenici misle da je njihova škola bezbedno mesto?

Kao što se može videti u grafikon, sa izuzetkom opštine Đakovic, u ostale dve opštine oko 50% učenika koji su učestvovali u upitniku odgovorilo je da svoju školu vide kao bezbedno mesto.

Ovo se dogodilo zbog nedostatka uputstava i znanja neophodnih za izradu planova bezbednosti i organizovanje funkcionalnih mehanizama za sprečavanje i tretiranje slučajeva nasilja. Kao rezultat toga, većina škola nema plan bezbednosti i nema specijalizovane timove i efikasne mehanizme za Tretiranje i sprečavanje slučajeva nasilja i negativnih pojava u školama.

4. Kutija za pritužbe. Od 12 škola posećenih tokom revizije, sve su imale fizičku kutiju za pritužbe, ali samo tri su imale procedure i dokumentaciju za njeno funkcionisanje. U 75% škola, kutija za pritužbe je ostala samo formalno uspostavljena i nije funkcionisala kao praktičan mehanizam za prijavljivanje problema od strane učenika. Takođe, u nekim slučajevima, kutije su bile postavljene na neodgovarajućim mestima gde anonimnost učenika nije bila obezbeđena tokom prijavljivanja. Dokle, neke škole nisu smatrale ovaj mehanizam neophodnim, izjavljujući da se učenici osećaju slobodnim da prijave slučajeve direktno školskoj upravi ili nastavnicima.

Do ove situacije je došlo zbog nedostatka propisa i procedura od strane opština i škola za upravljanje kutijom za pritužbe.

Ipak, upitnici sa učenicima su pokazali da neki od njih oklevaju da prijave slučajeve ili incidente nasilja, navodeći da se plaše da se prijava neće tretirati poverljivo ili ne smatraju da škola shvata slučajeve ozbiljno. Donja tabela prikazuje odgovore učenika na pitanje: „**Da li se osećate slobodno da prijavite incident nasilja?**“

Tabela 5- Koliko se učenici osećaju slobodno da prijave incidente nasilja?

Da li se osećate slobodno da prijavite incident nasilja?	Uroševac	Đakovic	Priština
Da, uvek	52%	67%	50%
Ponekad	32%	23%	34%
Ne, bojim se ili ne verujem da će to biti shvaćeno ozbiljno.	10%	7%	12%
Ne, jer se izveštaj ne tretira poverljivo.	5%	3%	5%

Štaviše, kao što se vidi u tabeli ispod, procenat učenika do 12% je izjavio da nema informacije o tome gde da prijavi jedan slučaj nasilja.

Tabela 6- Da li učenici znaju kome treba da prijavljuju?

Da li znate kome da prijavite slučaj nasilja??	Uroševac	Đakovica	Priština
Direktoru	33%	54%	42%
Učitelju	37%	20%	24%
Psihologu	17%	13%	20%
Ne znam	12%	8%	12%
Inspekciji za obrazovanje	2%	4%	1%
Online	0%	1%	0%

Kao posledica toga, nedostatak funkcionalizacije kutije za pritužbe i alternativnih kanala za prijavljivanje ograničava ranu identifikaciju slučajeva maltretiranja i drugih problema sa kojima se učenici suočavaju. Neuspeh u sprovođenju gore pomenutih preventivnih mera je došlo zato što škole nikada nisu bile praćene i kontrolisane u pogledu sprovođenja preventivnih mera za bezbednost u školama, ni od strane ODO-a ni od strane obrazovnog inspektorata. To je dovelo do toga da je pristup škola ostao više reaktivan na incidente nego preventivan.

Kao rezultat toga, škole ne uspevaju efikasno da identifikuju učenike sa potencijalnim rizikom od posedovanja oružja ili drugog opasnog oruđa, niti su uspele da izbegnu rizik od nošenja opasnih sredstva unutar škole, gde je u periodu 2022-2025, policija Kosova pronašla 133 učenika sa neovlašćenim posedom oružja u tri opštine. S druge strane, što se tiče školskih struktura predviđenih važećim zakonom, kao što su: upravni savet, savet roditeljski, savet učenika i disciplinski odbor, situacija je znatno bolja nego kod gore pomenutih preventivnih mera. U svim revidiranim opštinama, preko 50% škola je uspostavilo ove strukture. Upravni savet je aktivan u 92% škola u Prištini, u 90% u Uroševu i 86% škola u Đakovici.

Do toga dolazi zato što su strukture u pitanju: upravni odbor, savet roditelja, savet učenika i disciplinska komisija kontrolišu se tokom administrativnih inspekcija od strane obrazovnog inspektorata. Niska primena preventivnih mera se takođe odražava na percepcije i zahteve učenika.

Da bi se razumelo koje mere učenici smatraju neophodnim za poboljšanje bezbednosti, upitnik je sadržao pitanje: „**Koje radnje mislite da škola treba da preduzme da bi se povećala bezbednost?**“ Najčešći odgovori učenika su predstavljeni u nastavku:

Tabela 7-Opština Priština

Zahtev/predlog učenika	SamiFrashëri	7 Shtatori	Ismail Qemali	Meto Bajraktari	Andon Çajupi
Redovne kontrole učenika u učionicama, na ulazu i kontrole torbi	16%	10%	11%	3%	4%
Da postoji obezbeđenje/čuvare u školi		10%	6%	4%	12%
Da bude više kamera u školi, nadzor kamerama	7%		10%	8%	12%
Više podrške od strane nastavnika/ozbiljnije shvatanje slučajeva	11%	13%	10%	5%	
Strože disciplinske mere i izbacivanje iz škole za problematične učenike	11%	5%	8%	7%	7%
Aktivnosti podizanja svesti o nasilju i maltretiranju	10%		2%	9%	
Toaleti treba da bude bezbedniji				2%	
Učenicima ne dozvoliti da izlaze van škole			3%		
Civilni policijski službenik u školi					4%
Ukupno 462 učenika	89	39	159	100	75

Tabela 8- Opština Uroševac

Zahtev/predlog učenika	Faik Konica	Kuvendi i Arbërit	Gjon Sereçi	Naim Frashëri
Redovne kontrole učenika u učionicama, na ulazu i kontrole torbi	13%	14%	23%	
Da postoji obezbeđenje/čuvare u školi*			22%	10%
Da bude više kamera u školi, nadzor kamera		17%	15%	16%
Strože disciplinske mere, izbacivanje problematičnih učenika iz škole		9%		7%
Predavanja/aktivnosti podizanja svesti protiv nasilja i maltretiranja	16%	6%		
Bezbedniji i čistiji toaleti*	10%		5%	
Češći sastanci sa psihologom, radi informisanja o problemima izazvanim nasiljem		6%	10%	7%
Škola da bude bezbednija, bez maltretiranja			10%	10%
Civilni policijski službenik u školi	13%			
Ukupno 197 učenika	31	73	35	58

Tabela 9- Opština Đakovica

Zahtev/predlog učenika	Hajdar Dushi	Hysni Zajmi	Selman Riza
Redovne kontrole učenika u učionicama, na ulazu i kontrola torbi		15%	4%
Imati obezbeđenje/čuvare u školi			13%
Imati više kamera u školi, video nadzor			7%
Više podrške od strane nastavnika/ozbiljnije shvatati slučajeve	9%	18%	
Strože disciplinske mere i isključenje problematičnih učenika iz škole	13%		7%
Predavanja/aktivnosti podizanja svesti protiv nasilja i maltretiranja	21%		
Civilni policijski službenik u školi		9%	
Ukupno 112 učenika	33	34	45

Učenici su takođe izrazili komentare i posebne zahteve, koji, iako se ne iznose često, smatraju se važnim da se smatraju kako bi se rešili i skrenula pažnja na ove zabrinutosti učenika nadležnim ustanovama. Ovi odgovori otkrivaju zabrinutost učenika u vezi sa: bezbednošću, higijenom, školskim pravilima itd.

Tabela 10 Zahtevi i nedoumice studenata predstavljeni u upitniku

Opština	Škola	Glavne zabrinutosti/zahtevi učenika	Oblast na koju se odnosi
Priština	Ismail Qemali	Učenici su izrazili zabrinutost zbog lokala u blizini škole, gde sumnjaju da se mogu prodavati ilegalne supstance. Zahtevali su da se vrata zatvore tokom nastavnog procesa i da se učenicima iz drugih škola zabrani ulazak.	Kontrola ulaska-izlaska; bezbednost škole
Priština	Sami Frashëri	Učenici su tražili da se njihove prijave i zabrinutosti shvate ozbiljnije, da se preduzmu konkretnije mere, stroža pravila bezbednosti i ozbiljnije tretiranje slučajeva maltretiranja.	Reagovanje škole; maltretiranje; poverenje u prijavljivanje
Priština	Meto Bajraktari	Učenici su tražili strože mere protiv problematičnih učenika, postavljanje kamera u učionicama i prisustvo čuvara. Takođe su naglasili da toaleti nisu bezbedni i da postoje slučajevi kada učenici nose noževe.	Disciplinske mere; kamere; bezbednost toaleta
Priština	Andon Z. Čajupi	Učenici su tražili prisustvo civilne policije, kontrole učenika i sprečavanje nošenja hladnog oružja u školi.	Preventivne kontrole; prisustvo policije
Uroševac	Faik Konica	Učenici su tražili postavljanje vrata na toaletima radi privatnosti, prisustvo civilnog policajca, bolje grejanje i redovnije čišćenje učionica i toaleta.	Higijena; privatnost; bezbednost; fizički uslovi
Uroševac	Gjon Sereçi	Učenici su tražili više sesija i predavanja sa psihologom, podizanje svesti protiv maltretiranja, bolje ponašanje nastavnika, obaveštavanje psihologa, školske inspekcije i čišćenje toaleta.	Psihološka podrška; maltretiranje; higijena; kontrole
Uroševac	Naim Frashëri	Učenici su tražili čuvare na svakom spratu i na školskim vratima, zaključavanje vrata i veću zaštitu za najslabiju ili najranjiviju decu.	Čuvari; kontrola pristupa; zaštita ranjivih učenika
Đakovica	Selman Riza	Učenici su tražili da nastavnici ostanu blizu učionica tokom dugih odmora, da se zabrani maltretiranje, pretnja, isključivanje iz grupa i ignorisanje od strane vršnjaka. Takođe su tražili čuvare na vratima učionica, kamere u učionici i aktivnije staratelje.	Nadzor tokom pauza; maltretiranje; kamere; čuvari
Đakovica	Hysni Zajmi	Učenici su tražili zabranu poseta spolja, zabranu napuštanja škole tokom procesa učenja i češću saradnju sa policijom.	Kontrola ulaska-izlaska; bezbednost škole

3.3 Slučajevi nasilja u školama nisu tretirani na efektivan način

Sve slučajeve nasilja prijavljene u školama treba odmah da se razmatraju od direktora Obrazovne ustanove za preduniverzitetsko obrazovanje, uvek vodeći računa o najboljem interesu deteta. Preduniverzitetska obrazovna ustanova treba da tretira slučajem dok se njegovog rešavanja¹³. Direktor ustanove imenuje menadžera/odgovornog slučaja, koji će biti odgovoran za praćenje slučaja dok se ne reši, dok su odgovarajući adekvatni stručni timovi odgovorni za tretiranje samog slučaja¹⁴.

Da bi se procenilo postupanje u slučajevima nasilja u školama, analizirani su fizički dokazi škola obuhvaćenih revizijom. Uočeno je da se najteži slučajevi nasilja obično prijavljuju direktoru škole i da se rešavaju uz učešće razrednog starešine, psihologa i roditelja. Međutim, način na koji se slučajevi tretiraju razlikuje se od škole do škole. Škole uglavnom dokumentuju najteže slučajeve, dok se slučajevi maltretiranja i drugih oblika psihološkog ili socijalnog nasilja često ne evidentiraju i ne tretiraju na dokumentovan način. Štaviše, pronađeni su ozbiljni slučajevi koje same škole nisu identifikovale, već su ih roditelji prijavili policiji, koja je takođe obavestila školu o slučaju.

Iz upitnika sa učenicima proizilazi da je najčešći oblik nasilja koji su doživeli verbalno (uvrede i ismevanje). U nastavku predstavljamo odgovore učenika na upitnik u vezi sa pitanjem:

Da li ste doživeli maltretiranje ili uznemiravanje u školi i kakvu vrstu nasilja?

Grafikon 3- Procenat učenika koji su izjavili da su doživeli maltretiranje i uznemiravanje u školi

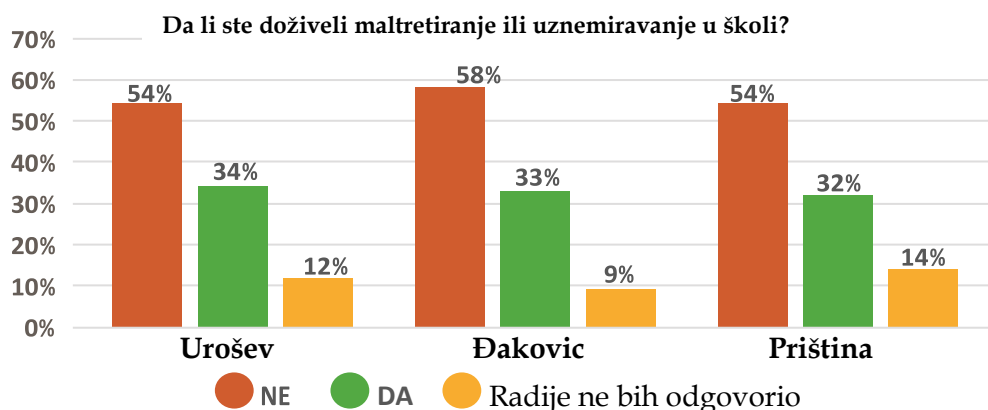

Tabela 11- Vrsta maltretiranja koju su doživeli

Ako da, koje vrste?	Uroševa	Đakovica	Priština
Verbalno (uvreda, ismejavanje)	60%	49%	55%
Fizičko (guranje, udaranje)	28%	32%	17%
Online (nasilje na internetu)	3%	5%	6%
Socijalno (izbacivanje iz grupa, sirenje glasina)	8%	8%	6%
Sve gore navedeno	0%	5%	15%

¹³Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 21, tačka 1 i tačka 2

¹⁴Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 21, tačka 4

Kao što se može videti, verbalno maltretiranje je rasprostranjenije od fizičkog, ali škole još uvek nisu izgradile odgovarajuće strukture i procedure za Tretiranje i tretiranje ove vrste maltretiranja.

Na osnovu fizičkih dokaza koje je poslalo 30 škola koje su bile uzorak revizije za školsku 2022-2025. godinu, ¹⁵primili smo sledeće slučajeve:

- Opština Priština 230 slučajeva u 13 škola,
- Opština Uroševac 198 slučajeva u 10 škola,
- Opština Đakovica 107 slučajeva u 7 škola.

Većina slučajeva koje su škole dokumentovale su teški slučajevi nasilja, kao što su: fizičke tuče, upotreba oštih predmeta, telesne povrede, pretnje i ucene, distribucija Slika i video zapisa na društvenim mrežama.

Tretiranje slučajeva od strane škola je uglavnom reaktivno i fokusirano na disciplinske mere i razgovore sa učenicima i roditeljima, direktorom i starešinom. Nisu utvrđeni strukturirani planovi za tretiranje, rehabilitaciju i dugoročno praćenje slučajeva. Takođe, škole nisu imenovale lice odgovorno za slučaj koja bi pratila slučaj do rešavanja, niti su imenovale stručne timove posvećene rešavanju slučajeva kako je to propisano pravilnikom o protokolu. Takođe, nisu izradile plan zaštite kako je to propisano smernicama za sprovođenje pravilnika. Štaviše, škole ne ispunjavaju zahtev pravilnika da se slučajevi rešavaju do njihovog rešavanja, jer u situacijama kada škola slučajeve upućuje Kosovskoj policiji ili centrima za socijalni rad, nema uvek informacija o rešavanju slučaja.

U fizičkim dokazima o slučajevima iz škola uzorak, uočeno je da ne postoje potpuni podaci o podnošenju slučajeva nasilja u školi, tj. škole nemaju spisak koji pokazuje: koliko je slučajeva obrađeno u školi, koliko je upućeno policiji, koliko je upućeno Centru za socijalni rad, koje su mere preduzete, da li je slučaj praćen nakon upućivanja, da li je slučaj zatvoren, da li su preduzete mere imale dejstva. Takođe, nedostaje dokumentacija o upućivanju slučajeva, to je zato što MONTI nije sastavio obrasce za upućivanje u okviru pravilnika o protokolu.

Takođe je uočeno da način postupanja i dokumentovanja slučajeva nasilja nije standardizovan.

Neke škole su dostavile kompletne dosijee i uglavnom su poštovale zahteve protokola, dok su druge dostavile samo opšte opise, odluke o disciplinskim merama ili nisu dostavile dovoljnu dokumentaciju o tome kako postupati sa slučajevima.

Sledeća tabela detaljno prikazuje kako su škole koje su u uzorku za reviziju rešavale slučajeve, broj prijava EMIS-u u poređenju sa brojem slučajeva podnetih policiji za ove škole.

Kao što se može videti iz tabele, postoje značajne razlike u načinu na koji škole dokumentuju i postupaju sa slučajevima nasilja u tri opštine. Samo jedan deo škola je pokazao da u visokom stepenu prate zahteve protokola, dok se ostale oslanjaju na individualne prakse, disciplinske mere ili ograničenu dokumentaciju.

¹⁵ To su 3 školske godine: 2022/2023; 2023/2024; 2024/2025

Tabela 12- Broj slučajeva nasilja i maltretiranja u školama u uzorku i njihov tretman u tri revidirane opštine

Opština	Škola u uzorku	Slučajevi u EMIS-u	Slučajevi u fizičkim evidencijama	Slučajevi u policijskim izveštajima	Nivo dokumentovanja i postupanje sa slučajevima
Priština	13	37	230	127	3 škole su skoro u potpunosti poštovale zahteve protokola; 4 škole su delimično poštovale protokol; 4 škole su pružile samo opise/opšte informacije; 2 škole nisu pružile dokumentaciju o slučajevima nasilja.
Uroševac	10	17	198	37	2 škole su uglavnom poštovale zahteve protokola; 4 škole su rešavale ozbiljne slučajeve kroz individualne prakse, uglavnom zapisnicima i disciplinskim merama; 1 škola je pružila samo opšte informacije; 3 škole su pružile uglavnom odluke o disciplinskim merama.
Đakovica	7	25	107	49	2 škole su u velikoj meri pratile zahteve protokola; 4 škole su pokazale napore da tretiraju slučajeve, ali je dokumentacija uglavnom bila ograničena na disciplinske mere i zapisnike; 1 škola nije dostavila dokumentaciju za tretiranje slučajeva.

Dok je na pitanje učenicima „**Da li mislite da škola reaguje na odgovarajući način kada se dogodi incident?**“ samo 38%-54% odgovorilo da škola reaguje na odgovarajući način kada se dogodi incident.

Tabela 13- Odgovori učenika u vezi sa reagovanjem škole na incidente

Da li mislite da škola reaguje na odgovarajući način kada se dogodi incident?	Uroševac	Đakovica	Priština
Da	54%	49%	38%
Ponekad	20%	20%	25%
U zavisnosti od osoblja(nastavnika)	15%	23%	21%
Ne	11%	8%	16%

Kao što se može videti iz tabele, u svim revidiranim opštinama, manje od polovine učenika koji su učestvovali u upitniku odgovorilo je da škola reaguje na odgovarajući način kada se dogodi incident.

Do ove situacije je došlo zato što škole nisu sprovele protokolarnu uredbu. Takođe, zbog nejasnoće u uredbi, ona ne određuje da li škole treba da imaju osnovan tim koji će se baviti svim slučajevima nasilja u školi i rešavati ih, ili bi poseban tim trebalo da bude dodeljen svakom slučaju posebno.

Štaviše, većina škola ne koristi EMIS sistem za prijavljivanje slučajeva nasilja. Takođe, zato što ODO i MONTI nisu pratili škole u pogledu sprovođenja protokolarne uredbe.

Kao posledica, intervencije se više fokusiraju na neposredno upravljanje incidentom nego na obraćanje uzroka i sprečavanje ponavljanja. Takođe, dokumentacija slučajeva u školama nije potpuna i standardizovana, što otežava praćenje, nadgledanje i procenu efekta preduzetih mera. Ovo istovremeno slabi zaštitu žrtava i smanjuje mogućnost sprečavanja ponavljanja slučajeva nasilja.

3.4 Podaci koje su izveštavale škole nisu tačni i pouzdani

Direktor preduniverzitetske ustanove obrazovanja je odgovoran za izveštavanje o statističkim podacima o slučajevima nasilja na osnovu registra relevantnih slučajeva ODO, ovo izveštavanje se vrši dva puta godišnje. Takođe, izveštavanje MONTI se vrši dva puta godišnje ¹⁶.

Trenutno, Odgovorne ustanove nemaju potpune i tačne podatke o broju incidenata nasilja u školama. Podaci prijavljeni u EMIA su znatno niži od slučajeva zabeleženih u izveštajima Kosovske policije i u fizičkim evidencijama škola.

Za period 2022-2025, ukupno 117 slučajeva nasilja je prijavljeno EMIS-u na nacionalnom nivou, dok je za isti vremenski period u policijskim izveštajima prijavljeno preko 2.300 slučajeva vezanih za učenike i školsku sredinu. Od ukupno 970 ¹⁷preduniverzitetskih obrazovnih škola na nacionalnom nivou, maksimalan broj škola koje su prijavile slučajeve nasilja EMIS-u je ukupno 17 škola ili samo 2% škola na Kosovu. Detaljni podaci za svaku opštinu i region mogu se naći u *Dodatku 2 - Broj slučajeva prema policijskim i EMIS izveštajima - tabele 18 i 19*.

Obrazovne ustanove na centralnom i lokalnom nivou izjavile su da slučajevi prijavljeni Kosovskoj policiji nisu slučajevi koji se dešavaju u školama, već sukobi koji se dešavaju van školske sredine.

Da bismo proverili ove iskaze, analizirali smo vremenski period kada su se dogodili incidenti prijavljeni Policiji Kosova, kao i strane umešane u sukob.

U obe analize se vidi da su slučajevi predstavljeni u izveštajima PK slučajevi koji se dešavaju u školama ili u blizini. To je zato što se analizom strana uključenih u sukobe, od ukupnog broja incidenata koje je predstavila Policija Kosova, vidi se da je do 70% ovih incidenata sukobi koji su se dogodili između učenika ili sukobi između učenika i nastavnika (*videti Dodatak 2 - Broj slučajeva prema izveštajima policije - tabela 20*).

Dok su ostali incidenti povezani slučajevi kao što su: oštećenje školske imovine i krađa. Takođe, iz analize perioda kada su se incidenti dogodili, vidi se da se tokom jula i avgusta, kada su učenici na raspustu, dešava do 15 incidenata mesečno . Dok se tokom meseci kada se odvija nastavni proces,

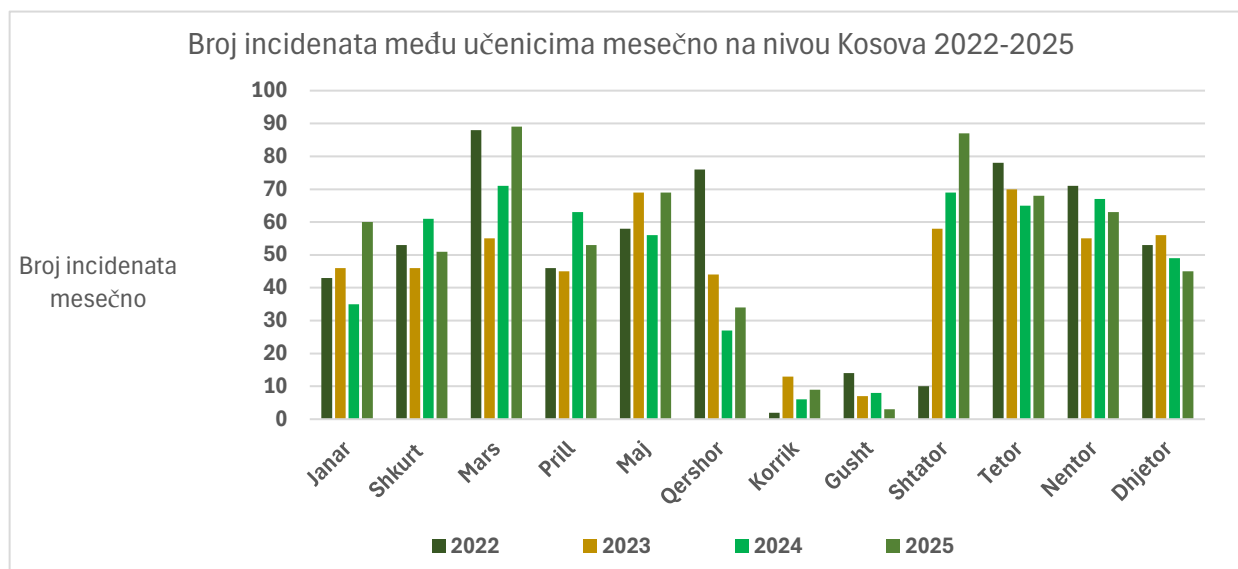
¹⁶ Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 25, tačka 6 i član 26, tačka 5

¹⁷ Statistika obrazovanja na Kosovu 2024-2025, MONTI

broj incidenata kreće od 50 do 90 slučajeva mesečno. To pokazuje direktnu vezu između prijavljenih incidenata i perioda školske godine.

Sledeći grafikon prikazuje broj incidenata nasilja tokom meseci kada se proces odvija i letnjih raspusta.

Grafikon 4- Incidenti nasilja po mesecima u godini (izvor: Policija Kosova)

Štaviše, samo od 30 škola koje su bile uzorak revizije za period 2022-2025, primili smo 535 slučajeva nasilja u fizičkim evidencijama škole, što pokazuje da škole imaju slučajeve nasilja, ali se njihovo prijavljivanje ne vrši, tako da škole nisu prijavile ni ODO-u ni u EMIS-u kako je propisano pravilnikom o protokolu i vodičem za sprovođenje ovog pravilnika.

Prema objašnjenjima koja su dale škole, neprijavljivanje slučajeva nasilja sistemu EMIS uglavnom je posledica činjenice da su se slučajevi rešavali i upravljali unutar škole ili u saradnji sa drugim relevantnim ustanovama, bez razmatranja kao neophodno za prijavljivanje u sistemu. Škole su takođe identifikovale nejasnoće i nedostatak znanja u vezi sa obavezama i procedurama prijavljivanja sistemu EMIS, uključujući percepciju da prijavljivanje sprovode druge ustanove ili samo za određene kategorije učenika. U nekim slučajevima, na neprijavljivanje je uticao nedostatak pristupa sistemu, tehnički problemi, promene u odgovornom osoblju i zabrinutost u vezi sa zaštitom privatnosti učenika.

Međutim, prema analizi koju smo sprovedi, ova situacija je takođe povezana sa prazninama i nedostatkom usklađenosti pravilnika o Protokolu usvojenog 2013. godine i smernica za sprovođenje ovog pravilnika koje su izrađene 2015. godine. Neusklađenost između ova dva dokumenta stvorila je praznine, jer pravilnik zahteva od direktora škole da evidentira sve slučajeve nasilja u relevantnom fizičkom registru i da ove podatke dostavlja ODO-u dva puta godišnje, dok smernice zahtevaju od direktora škole da odmah, elektronski, prijavi slučaj, putem EMIS sistema koji je zamenio prijavljivanje putem fizičkih registara.

Kao rezultat toga, MONTI i ODO nemaju pravu sliku o obimu nasilja u školama. Nedostatak tačnih i konsolidovanih podataka otežava identifikaciju škola i opština sa najvećim rizikom, planiranje preventivnih mera, praćenje sprovođenja protokola i procenu efikasnosti preduzetih mera za bezbednost učenika.

Broj slučajeva i izveštavanja u revidiranim opštinama

Kao i na nacionalnom nivou, ista situacija u vezi sa prijavljivanjem slučajeva nasilja primećena je u tri opštine koje su u uzorku za reviziju. Stoga, škole nisu koristile EMIS sistem za prijavljivanje svih slučajeva nasilja i drugih negativnih pojava u školama.

Sledeća tabela prikazuje broj slučajeva prijavljenih MUP-u u svim školama odgovarajućih opština, kao i podatke prema izveštajima Kosovske policije. Podaci se odnose na tri opštine koje su bile deo revizije, ali broj škola ne uključuje fizički odvojene učionice: Priština (56 škola), Uroševac (47 škola) i Đakovica (46 škola).

Tabela 14- Broj slučajeva prijavljenih policiji za period 2022-2025 za tri revidirane opštine

Opština	Broj škola u revidiranim opštinama (odvojene fizičke učionice nisu uključene)	Policijski slučajevi u svim školama	Izveštavanje EMIS-u - svim školama
Priština	56	415	44
Uroševac	47	96	17
Đakova	46	133	27
ukupno	N/D	N/D	88

Tri opštine zajedno u EMIS-u su prijavile ukupno 88 slučajeva za period 2022-2025¹⁸, dok smo na osnovu fizičkih dokaza za samo 30 škola u uzorku unutar ovih opština utvrdili da je bilo 535 slučajeva različitih vrsta nasilja u školama.

Sledeća tabela za period 2022-2025. prikazuje detaljne podatke za sve škole u ove tri opštine u vezi sa izveštajima za EMIS i prirodom slučajeva iz podataka iz izveštaja policije.

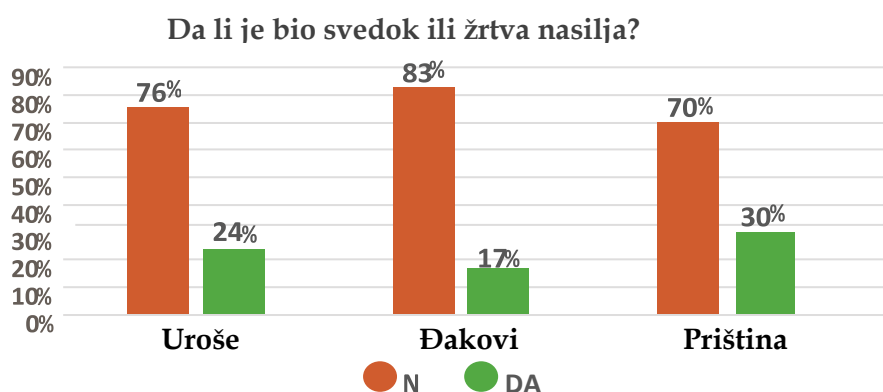
¹⁸ Ovo su školske godine 2022/2023; 2023/2024 i 2024/2025.

Tabela 15- Izveštaji u EMIS u poređenju sa brojem incidenata iz policijskih podataka i prirodom incidenata (sve škole na opštinskom nivou)

Opština	Izveštavanje EMIS-u	Podaci Policije Kosova	Glavne vrste incidenata	Glavni identifikovani problemi
Priština	Od 56 škola, samo 8 škola je prijavilo ukupno 44 slučaja SMIA-i. Od njih, 21 slučaj ili 47% prijavila je jedna škola – „Meto Bajraktari“.	Prema podacima Kosovske policije, u školama u opštini Priština zabeleženo je 415 incidenata nasilja u periodu 2022–2025.	• Lake telesne povrede – 94 slučaja • Neovlašćeno posedovanje oružja, uglavnom noževa – 86 slučajeva • Napad – 69 slučajeva • Pretnje – 20 slučajeva • Od 415 incidenata, 269 ili 65% su incidenti velike težine.	Škole nisu u potpunosti izveštavale EMIS; nisu podnosile periodične izveštaje ODO; ODO nije izveštavao MONTI. Kao rezultat toga, ODO i MONTI nemaju tačnu i pouzdanu statistiku o slučajevima nasilja u školama.
Uroševac	Od 47 škola, samo je škola „Naim Frasheri“ prijavila EMIS-u, ukupno 17 slučajeva za školsku 2022–2025. godinu. Ostale škole nisu prijavile nijedan slučaj.	Prema podacima Kosovske policije, u školama u opštini Uroševac zabeleženo je 96 incidenata nasilja.	• Fizički napad/lake telesne povrede – 28 slučajeva • Oštećenje školske imovine – 18 slučajeva • Neovlašćeno posedovanje oružja, uglavnom noževa – 15 slučajeva • Napad i zastrašivanje – 8 slučajeva • Ostali slučajevi uključuju ubod nožem, zloupotrebu službene dužnosti i posedovanje narkotičnih supstanci.	Postoji značajna pojava oštećenja školske imovine, neovlašćenog ulaska u školu/dvorište, krađe i oštećenja kamera, računara i druge opreme. Ovi slučajevi nisu zabeleženi u zvaničnim izveštajima škola ili ODO-a. ODO nije podnosio izveštaje MONTI-ju na godišnjem nivou.
Đakovica	Od 46 škola, samo 3 škole su prijavile ukupno 35 slučajeva EMIS-u za školsku 2022–2025. godinu. Od njih, 29 slučajeva ili 83% prijavila je jedna škola.	Prema podacima Kosovske policije, od 46 škola, incidenti nasilja zabeleženi su u 27 škola, što je ukupno 133 slučaja tokom perioda 2022–2025.	• Fizički napad/lake telesne povrede – 42 slučaja • Neovlašćeno posedovanje oružja, uglavnom noževa – 32 slučaja • Pretnje – 16 slučajeva • Teška krađa – 15 slučajeva • Posedovanje opojnih supstanci – 10 slučajeva • Napad – 9 slučajeva.	Dve najistaknutije pojave su telesne povrede i neovlašćeno posedovanje hladnog oružja. Škole nisu podnale izveštaje EMIS-u i nisu podnosile periodične izveštaje ODO-u. ODO takođe nije podnelo izveštaje MONTI-u, stoga ne postoji tačan pregled slučajeva nasilja u školama.

Dakle, kao što se može videti, iako je bilo raznih incidenata nasilja, škole ih nisu prijavile EMIS-u. Da su škole imale više slučajeva nego što je prijavljeno, svedoče i odgovori dobijeni od učenika u upitniku, gde je u Prištini 30% učenika izjavilo da su bili žrtve ili svedoci nasilja u školi, u Uroševu 24%, a u Đakovici 17%.

Sledeći su odgovori učenika na pitanje: „**Da li je bio svedok ili žrtva nasilja?**“

Stoga, odgovori učenika takođe pokazuju da je stopa slučajeva nasilja u školama izraženija nego što je prijavljeno od strane škola.

Što se tiče izveštavanja EMIS-u, od januara do aprila 2026. godine, što je period nakon početka faze izvršenja revizije u opštini Priština, primećen je značajan porast prijavljivanja slučajeva u EMIS sistemu. Tokom ovog perioda prijavljeno je 34 nova slučaja, dok se broj škola koje su prijavile slučajeve povećao sa 8 na 16 škola. Dakle, osam škola koje ranije nisu prijavile nijedan slučaj u EMIS-u, prijavile su ukupno 28 slučajeva samo tokom prva tri meseca 2026. godine.

Ovaj razvoj događaja pokazuje da nedostatak prijavljivanja EMIS-u nije zato što nema incidenata nasilja u školama, već zbog nekorišćenog sistema prijavljivanja od strane škola i neizvesnosti koje škole imaju. Istovremeno, broj od 34 prijave predstavlja najveći nivo prijava ikada zabeležen u EMIS-u od strane škola u Prištini i to samo tokom tri meseca. Poređenja radi, do decembra 2025. godine najveći broj prijava tokom školske godine bio je 18 slučajeva u školskoj 2023/2024. godini. Ova promena pokazuje da je došlo do povećanja institucionalne pažnje posvećene prijavljivanju slučajeva EMIS-u.

Pravilnik o protokolu i smernice klasifikuju vrste nasilja prema intenzitetu, deleći ih na tri nivoa na sledeći način: nivo 1 - manji intenzitet, nivo 2 - srednji intenzitet nasilja i nivo 3 - visok intenzitet nasilja. Međutim, ni propis ni smernice ne preciziraju koji od nivoa nasilja se prijavljuje u EMIS-u. U propisu se takođe ne precizira da su škole dužne da podnose izveštaje EMIS-u, bez obzira na to da li je slučaj upućen drugim institucijama ili su ga škole rešile. To je izazvalo neizvesnost među školama u vezi sa prijavljivanjem slučajeva.

Pored neizvesnosti u vezi sa obavezom izveštavanja, sam EMIS modul ima funkcionalna ograničenja koja ne podržavaju u potpunosti upravljanje i praćenje slučajeva, kao što su:

- onemogućavanje registracije incidenta kao jednog slučaja kada je u njega uključeno više učenika,
- nedozvoljena otpremanje prateće dokumentacije i
- nema standardne obrasce za dokumentovanje koraka u postupku rešavanja i zaključivanja predmeta.

Kao rezultat toga, škole i dalje održavaju fizičke fajlove odvojeno od elektronskog prijavljivanja, dok ODO i MONTI imaju ograničene mogućnosti da prate, verifikuju i nadgledaju postupanje sa prijavljenim slučajevima. Ova ograničenja su povezana sa činjenicom da modul za prijavljivanje nasilja u EMIS-u nije ažuriran i prilagođen od svog razvoja kako bi efikasno podržao potrebe škola i nadzornih ustanova. To je rezultiralo nedostatkom jasnoće za škole u pogledu obima nasilja koje treba prijaviti EMIS-u.

Zaključno, kako bismo razumeli razloge za neprijavljivanje slučajeva EMIS-u, dobili smo pojedinačna pisana objašnjenja u vezi sa ovim pitanjem od 30 škola koje su bile deo uzorka revizije.

Razlog za neprijavljivanje incidenata u EMIS-u je uglavnom povezan sa nedostatkom jasnoće škola u vezi sa njihovim obavezama i metodama prijavljivanja. Škole su različito tumačile slučajeve koje treba prijaviti: neki su smatrali da slučajevi koji se rešavaju u školi ne treba da se registruju u EMIS-

u, drugi da slučajevi upućeni Kosovskoj policiji ne zahtevaju dodatno prijavljivanje u EMIS-u, dok su neki smatrali da prijavljivanje u MONTI vrši ODO-i.

Međutim, glavni razlog koji je doprineo nepotpunosti i jednoobraznosti izveštavanja je nedostatak jasnih uputstava i nedostatak praćenja od strane ODO-a prema direktorima škola. Takođe, nije bilo inspekcija od strane MONTI-ja, što je rezultiralo nedostatkom odgovornosti. Kao rezultat toga, škole su razvile različite prakse upravljanja slučajevima i izveštavanja, stvarajući praznine u procesu izveštavanja EMIS-u.

Kao rezultat toga, odgovorne ustanove ne poseduju pouzdane i konsolidovane podatke o stvarnom nivou nasilja u školama. To otežava praćenje situacije, identifikaciju škola ili opština sa višim nivoom rizika, kao i planiranje efikasnih politika i mera ili planova bezbednosti za prevenciju i tretman nasilja. Takođe, nedostatak tačnih podataka slabi institucionalni nadzor i onemogućava procenu efikasnosti mera koje preduzimaju škole i odgovorne ustanove. Istovremeno, onemogućava klasifikaciju vrsta nasilja, učestalosti, počinitelaca nasilja, žrtava itd.

3.5 Policija nije standardizovala proces povratnih informacija izveštavanjem za škole

Odgovorne ustanove treba da u svojim planovima razvoja i akcionim planovima definišu ciljeve, mere i sistematske aktivnosti koje doprinose sprečavanju svih vrsta nasilja¹⁹. Realizuju redovne patrole, posebno oko škola gde se primećuju negativne pojave, i imenuju predstavnike za vezu sa obrazovnom institucijom²⁰.

Policija Kosova je sprovela značajan broj aktivnosti, kako u pogledu prevencije, tako i u reagovanju na slučajeve nasilja i maltretiranja od strane učenika u školama i javnim prostorima oko njih. Akcije koje policija sprovodi u vezi sa bezbednošću škola takođe su uključene u okvir Strategije 2021-2025²¹.

U okviru ove strategije postoji poseban cilj pod nazivom „Upravljanje bezbednošću u školama“.

U okviru cilja, PK predviđa sledeće radnje:

- Organizovanje periodičnih sastanaka sa ODO-ima u vezi sa bezbednošću u školama
- Organizovanje predavanja i kampanja za podizanje svesti o negativnim pojavama
- Sprečavanje unošenja opojnih supstanci u obrazovne ustanove
- Identifikacija fizičkih pretnji oko škola
- Podrška u izradi planova evakuacije u školskim objektima

Iz analize aktivnosti Kosovske policije u tri revidirane opštine, uočeno je da su policijske stanice odredile škole koje pokrivaju i da su izradile akcione planove za bezbednost škola u okviru operativnog policijskog naređenja „Početak školske godine i bezbednost u školama“.

¹⁹Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 6, tačka 1.3

²⁰Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 13, tačke 1.4 i 1.5

²¹Integrisana strategija policijskog rada vođenog obaveštajnim podacima i policijskog rada u zajednici

Planovi uključuju angažovanje policijskih službenika na sprečavanju i rešavanju negativnih pojava u školama i oko njih.

Analizom izveštaja i zapisnika utvrđeno je da se planirane aktivnosti sprovode, izveštaji se podnose redovno nedeljno i mesečno, dok policija održava česte i kontinuirane sastanke sa školama. Tabela aktivnosti je prikazana u Dodatku 2 - Broj policijskih i EMIS slučajeva (tabela broj 21).

Tokom revizije, utvrđeno je da Policija Kosova redovno sarađuje sa ustanovama odgovornim za bezbednost u školama, uključujući MONTI, ODE, škole i CSR-om. Ovu saradnju su potvrdili i direktori škola u tri revidirane opštine, koji su naglasili da policija odgovara na zahteve škola i da je prisutna u preventivnim aktivnostima.

U okviru predavanja o podizanju svesti, policija je obrađivala razne teme vezane za bezbednost i negativne pojave u školama. Predavanja sa najvećim učešćem, a koja su direktno povezana sa sprečavanjem nasilja u školama, predstavljena su u nastavku.

Tabela 16- Predavanja o prevenciji i podizanju svesti o nasilju i negativnim pojavama u školama koju je održala Policija Kosova

Opština	Priština			
Tema predavanja	2024.	2025.		
	Broj škola	Broj učenika	Broj škola	Broj učenika
1. Maltretiranje i preventivne mere	41	2481	78	4121
2. Posledice upotrebe droga	43	3376	83	2571
3. Mere bezbednosti protiv zloupotrebe interneta	31	1729	26	4172
4. Opasnosti i posledice nošenja oružja u školskim sredinama	N/P	N/P	10	460
Opština	Uroševac			
1. Maltretiranje i preventivne mere	20	884	46	2380
2. Posledice upotrebe droga	30	1050	30	1305
3. Mere bezbednosti protiv zloupotrebe interneta	N/P	N/P	26	1088
Opština	Đakovica			
1. Maltretiranje i preventivne mere	12	413	15	728
2. Posledice upotrebe droga	14	544	11	323
3. Mere bezbednosti protiv zloupotrebe interneta	20	863	13	466

Prema objašnjenjima dobijenim od Kosovske policije, teme predavanja se određuju u saradnji sa MONTI, na osnovu trendova kriminala i negativnih pojava u školama. Izbor škola vrše ODO-i, dok izbor učenika koji učestvuju vrši rukovodstvo škole. Uprkos čestim predavanjima, ova predavanja nisu sveobuhvatna i ne uključuju uvek sve učenike škole. Prema rečima škola, to se dešava zbog ograničenja u okruženju, poteškoća u organizovanju predavanja sa velikim grupama učenika u isto vreme, što utiče na škole da biraju određene učenike za učešće na predavanjima na osnovu teme predavanja i potreba učenika.

Tokom revizije, utvrđeno je da procedure komunikacije i inovacija između policije i škola nisu jasno definisane. Ovo se odnosi kako na slučajeve kada škola zahteva intervenciju policije, tako i na slučajeve kada policija identifikuje učenike uključene u opasne ili zabranjene aktivnosti van škole.

Iako policija, kroz akcione planove, dodeljuje policijske službenike odgovorne za škole unutar svake policijske stanice, oblik i sadržaj izveštavanja o povratnim informacijama školama nisu standardizovani.

Kao rezultat toga, razvile su se različite prakse: u nekim slučajevima škole su obaveštene o preduzetim merama protiv učenika umešanih u incidente, dok u drugim slučajevima ne dobijaju informacije nakon što slučaj prijave policiji.

Nedostatak povratnih informacija u izveštavanju nastaje zato što nije posebno definisano kako postupati u ovim slučajevima. U mnogim slučajevima, Policija Kosova deluje tako što daje prioritet očuvanju poverljivosti i zaštiti najboljeg interesa deteta.

Međutim, nedostatak standardizovanog izveštavanja o povratnim informacijama znači da škole nisu obaveštene o koracima i radnjama preduzetim u vezi sa učenicima uključenim u incidente. Kao rezultat toga, međuinstitucionalna koordinacija je oslabljena i svaka ustanova deluje samostalno koristeći sopstvene mehanizme. To otežava preduzimanje zajedničkih akcija za tretiranje, rehabilitaciju i tretiranje identifikovanih problema učenika na duži rok.

3.6 Centri za socijalni rad ne obezbeđuju kontinuirano tretiranje i redovan odgovor na slučajeve koje upućuju škole

Kada se dete identifikuje kao počinitelj ili žrtva nasilja i iz bilo kog drugog razloga mu je potrebna socijalna usluga, dužno je da slučaj prijavi Centru za socijalni rad ²². Menadžer slučaja u centru za socijalni rad pismeno obaveštava direktora preduniverzitetske ustanove obrazovanja u roku od 30 dana ²³. Svaki centar za socijalni rad treba da odredi najmanje jednog (1) odgovornog i specijalizovanog službenika za koordinaciju mera i intervencija za zaštitu deteta. Vršiti svaku drugu nadležnost, u skladu sa važećim zakonom ²⁴. Zaštititi svu decu u potrebi socijalne zaštite, uključujući decu žrtve i počinioc nasilja ²⁵.

Škole, u određenim slučajevima, upućuju učenike u centre za socijalni rad radi socijalnih usluga, posebno u slučajevima učenika sa antisocijalnim i problematičnim ponašanjem. Upućivanje se vrši nakon što je škola iscrpela interne mehanizme i saradnju sa roditeljima za emocionalnu i psihološku podršku učeniku.

U opštini Priština postoje tri centra za socijalni rad pod upravom Direkcije za socijalnu zaštitu. Da bismo procenili način na koji CSR postupa sa slučajevima, analizirali smo četiri slučaja koje su uputile škole u ovoj opštini od ukupno 14 upućenih od strane škola za školske godine 2022/2023, 2023/2024 i 2024/2025 (prema sistemu EMIS-a). Za tri slučaja, CSR je primio relevantne dosjee, dok za jedan slučaj dosije nije primljen zbog nedostatka datuma upućivanja od strane škole.

²²Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 6, tačka 1.7

²³Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 23

²⁴Zakon br. 06 L-084 o zaštiti dece, član 15, tačka 1.4

²⁵Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 11, tačka 1.2

Slučaj 1: Škola je uputila učenika Centru za socijalni rad (CSR) zbog antisocijalnog ponašanja 11. maja 2023. godine, ali nije dobila odgovor u roku od 30 dana, kako je propisano protokolom. Slučaj je ponovo uputio novi direktor škole 27. marta 2025. godine, naglašavajući da je škola iscrpela sve mogućnosti za tretiranje učenika i da je nedostajala saradnja porodice. Nakon drugog upućivanja, CSR je počeo da tretira slučaj, ali je nakon sastanka sa porodicom procenio da nema elemenata porodičnih problema ili zanemarivanja. U septembru 2025. godine, škola je zatražila organizovanje multidisciplinarnog okruglog stola sa ODO-om i CSR-om za isti slučaj, dok je u ovom slučaju takođe procenjeno da učeniku nisu potrebne usluge CSR-a. Zatim, u martu 2026. godine, škola je poslala još jedan zahtev CSR-u, koji je potvrdio da je primio zahtev. Međutim, do trenutka kada je revizija sprovedena, ovaj slučaj nije imao neko rešenje.

Slučaj 2: Slučaj sa posebnim karakterom „maloletnik u sukobu sa zakonom“ i teškim delom, ovaj slučaj je prijavila škola 27. marta 2025. godine, a CSR ga je dan kasnije obradio radi tretiranja. U ovom slučaju, povreda je bila ozbiljna, uključujući organizovanje grupnog napada, međutim, CSR je pružio samo sledeće usluge: izvršio je **posetu** u vezi sa situacijom kod kuće gde nisu pronašli tačnu adresu porodice, izvršio je posetu školi 28. marta 2025. godine i obavio **konsultacije**, štaviše, roditelj nije pristao da se sastane sa CSR-om. Pošto je maloletnik bio stariji od 14 godina, nastavljene su druge zakonske procedure preko tužioca za maloletnike, ali CSR nije pružio nikakve druge usluge kako bi se dalje podržalo poboljšanje ponašanja.

Slučaj 3: Ovaj slučaj je uputila policija na zahtev direktora škole zbog ozbiljnosti slučaja, upućivanje je izvršeno 28. februara 2024. godine. U ovom slučaju, CSR je pružio usluge ovom učeniku samo tokom marta i aprila 2024. godine, što je uključivalo porodični sastanak i seansu sa psihologom CSR-a, ali čak i u ovom slučaju usluga je prekinuta, dok obrasci CSR-a ne sadrže nikakva dodatna pojašnjenja u vezi sa ovim. Učenik i dalje pohađa školu i nastavlja da izaziva probleme u ponašanju u školi manifestujući antisocijalno ponašanje i pretnje prema nastavnicima.

S druge strane, opštinsko rešenje propisuje da za složene slučajeve za koje škole zahtevaju institucionalnu podršku i koordinaciju, CSR treba da organizuje multidisciplinarne okrugle stolove. Tokom perioda 2022–2025, organizovan je samo jedan multidisciplinarni okrugli sto, iako su tokom revizije identifikovani i drugi složeni slučajevi. Takođe, podaci koje je registrovao CSR nisu uvek tačni, iz analize slučajeva i evidencije CSR-a uočeno je da je bilo slučajeva koje su škole uputile, ali ih CSR nije registrovao, takođe je bilo kašnjenja u tretiranju i nedostatka izveštaja o povratnim informacijama za škole. Takođe, identifikovan je nedostatak koordinacije i komunikacije između ustanova, dok slučajevi često nisu blagovremeno tretirani ili su izgubljeni u procesu. Ni u jednom od tri centra za socijalni rad nije određen specijalizovani službenik za koordinaciju slučajeva dece, osoblje nije profilisano prema oblastima tretiranja i nije bilo dokaza o praćenju rada sa decom. Kao rezultat toga, škole i učenici nisu blagovremeno dobijali potrebnu podršku i tretiranje.

Prema Centrima za socijalni rad, do toga je došlo zato što se suočavaju sa značajnim nedostatkom infrastrukturnih i ljudskih kapaciteta, kao i velikim opterećenjem poslom, što ograničava profilisanje osoblja i efektivno tretiranje slučajeva. CSR su takođe naveli da škole često upućuju slučajeve sa nepotpunim informacijama ili slučajeve koji, prema njihovom mišljenju, nisu u nadležnosti socijalnih službi. Međutim, na osnovu važećih zakona i Pravilnika o protokolu, CSR su

obavezni da sarađuju i pružaju podršku i u slučajevima dece sa antisocijalnim ponašanjem, kao i deci koja su počinio ili žrtve nasilja, a ne samo u slučajevima zanemarivanja ili porodičnog nasilja.

Nedostatak međuinstitucionalne saradnje i koordinacije u tretiranju slučajeva koje su uputile škole doveo je do toga da su škole ostale ograničene na svoje interne mehanizme za upravljanje slučajevima. To je zbog nedostatka razvoja zajedničkih mehanizama za povećanje saradnje između odgovornih ustanova na centralnom i lokalnom nivou.

Kao posledica, efektivno tretiranje i rehabilitacija učenika sa antisocijalnim ponašanjem su otežani, dok se rizik od ponavljanja incidenata, maltretiranja i nasilja u školama povećava. Ova situacija je posebno problematična za učenike mlađe od 14 godina, za koje škole ostaju glavna ustanova koja upravlja slučajevima, često bez dovoljne stručne i multidisciplinarne podrške.

3.7 Opštinske direkcije za obrazovanje nisu bile efektivne u uspostavljanju mehanizama i svojih uloga u praćenju i nadzoru

Opštinska direkcija za obrazovanje treba da sprovede istraživanje o stanju prava dece iz perspektive sprečavanja i eliminisanja nasilnih dela i postupaka u svim odnosima unutar obrazovnih ustanova. Sarađivati sa policijom, Opštinskim savetom za bezbednost, Centrom za socijalni rad, centrima porodične medicine, drugim partnerima i zajednicom, stvarajući bezbednost unutar i oko obrazovnih ustanova. ODO treba da odobre propise obrazovnih ustanova i da prate njihovu primenu. ²⁶Opštinska direkcija za obrazovanje je odgovorna za obezbeđivanje i obradu podataka primljenih od obrazovnih ustanova ²⁷.

Opštine, u skladu sa svojim nadležnostima, izrađuju i odobravaju strateška dokumenta koja se tiču funkcionisanja preduniverzitetskih obrazovnih ustanova.

Revidirane opštine su preduzele neke mere za obraćanje problema bezbednosti u školama, uključujući izradu opštinskih dokumenata, usvajanje pravilnika za rad obrazovnih ustanova i angažovanje brojnih školskih psihologa. Međutim, ove mere nisu bile dovoljne da obezbede jedinstven, funkcionalan i efektivan pristup sprečavanju, tretiranju i praćenju slučajeva nasilja i problematičnog ponašanja u školama.

U opštini Priština izrađen je Akcioni plan za bezbednost škola 2023–2026, koji je težio da obrati većinu bezbednosnih problema. Međutim, plan nije u potpunosti sproveden, dok su neki ciljevi samo delimično ispunjeni ili samo na ograničenom nivou škola. U Uroševcu je opština ugovorila fizičku službu obezbeđenja, ali ova služba nije pokrivala sve škole i dužnosti obezbeđenja u školi nisu bile jasno definisane. Dokle, u Đakovici je izrađen pravilnik o kutiji za pritužbe, ali ODO nije proverio da li škole sprovode ovaj pravilnik.

²⁶Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 8

²⁷Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član

Pored toga, škole nisu imale jednak pristup stručnim službama podrške. U tri revidirane opštine i dalje postoje škole bez psihologa ili sa psihologom samo delimično angažovanim. U Prištini, 10 škola uopšte nema psihologa; u Uroševcu, 19 škola nema ni psihologa ni pedagoga; dok u Đakovici, 35 škola deli samo pet psihologa, što znači da jedan psiholog pokriva nekoliko škola. Takođe, škole koje imaju psihologa sa punim radnim vremenom imaju veliki broj učenika, što psiholozima otežava da pokriju potrebe svih učenika. U Prištini postoji 13 škola sa preko 1.000 učenika koje imaju samo jednog angažovanog psihologa. U Uroševcu, škola sa 800 učenika ima dva psihologa, dok druga gimnazija sa 700 učenika nije imala nijednog angažovanog psihologa. Dok u Đakovici, zbog manjeg broja učenika u školama, postoji samo jedna škola sa preko 1.000 učenika koja takođe ima samo jednog angažovanog psihologa. To je stvorilo nejednakosti između škola u njihovim kapacitetima da tretiraju slučajeve nasilja, maltretiranja i ponovljenog problematičnog ponašanja. Prema rečima ODO-a, nedostatak psihologa u nekim školama je rezultat budžetskih ograničenja i tumačenja da Administrativno uputstvo obavezuje opštine da angažuju psihologe samo u školama sa preko 1.000 učenika. Međutim, ovo tumačenje administrativnog uputstva nisu poštovale čak ni same opštine, jer su u sve tri revidirane opštine postojale škole sa manje od 1.000 učenika, ali su ODO-i imali angažovane psihologe sa punim radnim vremenom. ODO-i i škole su takođe naišli na poteškoće u sprovođenju disciplinskih i mehanizama podrške za učenike sa antisocijalnim ili ponovljenim problematičnim ponašanjem. Posebno, u opštini Priština, opštinski pravilnik ne predviđa premeštaj učenika od 1. do 9. razreda kao disciplinsku meru, dok se u praksi premeštaj vrši samo kada roditelji daju svoj pristanak. U slučajevima kada roditelji ne sarađuju, škole imaju ograničene mogućnosti za tretiranje ponovljenih slučajeva. Takođe je utvrđeno da školski psiholog ne pruža usluge učeniku bez pismene saglasnosti roditelja, iako ova praksa nije direktno zasnovana ni na kakvoj zakonskoj zabrani. Ovo ograničava ulogu školskog psihologa kao mehanizma podrške učenicima koji pokazuju agresivno, maltretirajuće ili nasilno ponašanje.

Pored nedostatka dovoljnih mehanizama podrške, ODO nisu sprovodili redovno i dokumentovano praćenje bezbednosti u školama. Iako dobijaju informacije o najtežim slučajevima nasilja, nijedna od revidiranih opština nije imala analitičke izveštaje ili strukturiranu statistiku o nasilju i maltretiranju u školama. ODO nisu imali posebne timove ili procedure za praćenje sprovođenja Protokola za prevenciju, tretiranje i upućivanje slučajeva nasilja, nisu sistematski proveravali izveštaje u EMIS-u i nisu upoređivali školske podatke sa podacima policije.

Tokom revizije, utvrđeno je da neke od škola sa najvećim brojem slučajeva prijavljenih Kosovskoj policiji nisu prijavile nijedan slučaj u EMIS. Na pitanja upućena ODO-ima u vezi sa preduzetim merama za ove slučajeve, odgovori ukazuju da je odgovor bio ograničen i nestandardizovan. U Prištini nije dobijen odgovor od ODO-a, dok je škola sa najvećim brojem slučajeva policiji počela da prijavljuje slučajeve u EMIS-u prvi put nakon januara 2026. godine, kada je revizija bila u toku. U Uroševcu je ODO zatražio pojašnjenja od škole sa najvećim brojem slučajeva tek nakon našeg zahteva, gde je škola pružila pojašnjenja o slučajevima, pokazujući da su slučajevi bili ozbiljni i da su uključivali fizičke tuče, ubode nožem i posedovanje hladnog oružja. U Đakovici je ODO primio objašnjenje škole da su se slučajevi dogodili van školskih prostorija i da škola nema podatke zbog nedostatka povratnih informacija od policije.

To ukazuje da ODO nisu imali dovoljnu kontrolu nad načinom na koji škole postupaju, dokumentuju i prijavljuju slučajeve nasilja i incidenata vezanih za bezbednost u školama.

Do ove situacije je došlo zato što ODO nisu izradili redovan sistem praćenja i nadzora škola radi sprovođenja Protokola za prevenciju, tretiranje i upućivanje slučajeva nasilja. Takođe, nisu uspostavljene jasne procedure za analizu podataka, proveru izveštaja u EMIS-u, njihovo upoređivanje sa podacima policije i preduzimanje mera protiv škola koje ne prijavljuju ili koje imaju veliki broj incidenata. Istovremeno, ODO nisu razvili dovoljne mehanizme podrške za slučajeve kada se škole suočavaju sa učenicima sa ponovljenim problematičnim ponašanjem.

Kao rezultat toga, ODO nisu imali potpun i pouzdan pregled stvarnog stanja bezbednosti u školama i nisu preduzeli dovoljne mere za obraćanje problema. To je dovelo do toga da škole izrade različite i nestandardizovane prakse u postupanju i prijavljivanju slučajeva nasilja. Nedostatak podrške i nadzora od strane ODO-a ograničio je sposobnost škola da upravljaju učenicima sa ponovljenim problematičnim ponašanjem i povećao je rizik da će se slučajevi nasilja, maltretiranja i antisocijalnog ponašanja ponoviti bez tretiranja na strukturiran i dugoročan način.

3.8 Nedostatak efektivnih mera fizičke bezbednosti u školama

*ODO-i obezbeđuju postavljanje i održavanje ograda oko obrazovnih ustanova, instaliraju kamere u obrazovnim ustanovama i obezbeđuju druge fizičke uslove koji doprinose smanjenju incidenata nasilja u školama*²⁸. ODE trebaju stvoriti odgovarajuću fizičku sredinu u školama kako bi garantovali bezbednost i sprečili sve oblike nasilja.

Tokom revizije, posećeno je 12 škola, od kojih: Priština 5 škola, Uroševac 4 škole i Đakovica 3 škole. Što se tiče fizičke infrastrukture, vidi se da je došlo do poboljšanja, međutim, postoje razlike od opštine do opštine.

Sve škole su imale bezbednosne kamere i ograde oko školskog dvorišta, međutim, imale su otvorena vrata i lak pristup školi za prolaznike ili posetioce. Takođe, škole poseduju mali broj kamera i nisu sve kamere bile funkcionalne. Ostali problemi su nedostatak kontrole pristupa dvorištu od strane posetilaca, izlazak učenika van školskog dvorišta, i ne postoje jasne kontrole ulaska i izlaska iz škole.

Takođe su identifikovani nerešeni problemi sa imovinom u vezi sa školskim zemljištem, što utiče na to da škole nemaju potpunu kontrolu nad svojim prostorima kao nezavisne ustanove.

Priština

U školi Ismail Qemajli, iako je školsko dvorište ograđeno, vrata dvorišta ostaju otvorena i postoji još nekoliko ulaza pored glavnih vrata. Prema objašnjenjima škole, zatvaranje vrata nije dozvoljeno jer je dvorište u zajedničkoj upotrebi sa zajednicom i koristi se kao tranzitna zona od strane građana, iako postoje javni putevi oko škole za prolaznike i nije potrebno koristiti školsko dvorište kao put.

²⁸Uredba br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 26

Ova situacija otežava kontrolu ulaza i izlaza i nadzor učenika dok su u dvorištu, a istovremeno povećava rizik po njihovu bezbednost. Štaviše, veoma blizu škole nalaze se pijace i saobraćajnice koje učenici stalno posećuju, a to povećava rizik da učenici budu izloženi kupovini nedozvoljenih predmeta od strane učenika.

Slika 1- Škola Ismail Qemajli - Priština

Škola ima površinu od 5700 m² i ima 24 bezbednosne kamere.

Od posećenih škola, gimnazija „Sami Frasheri“ i „Meto Bajraktari“ imaju automatska vrata u školskim dvorištima, omogućavajući bolju kontrolu pristupa.

Iako Sami Frasheri ima zastareli objekat, škola Sami Frasheri ima površinu od 5500 m² i 41 bezbednosnu kameru.

Slika 2- Škola Sami Frasheri i Meto Bajraktari

Dok škola „Andon Çajupi“, iako ima ograđeno dvorište, i dalje ima otvoren pristup školskom dvorištu. Škola ima površinu od 4600 m² i ima 16 bezbednosnih kamera .

S druge strane, škola „7. Shtatori“ je škola izgrađena 2025. godine i poseduje modernu infrastrukturu, nudeći znatno naprednije uslove u pogledu organizacije i fizičke bezbednosti školskih prostora.

Ova škola ima površinu od 1000 m² i ima 52 bezbednosne kamere, Istovremeno, to je škola sa najvećim pokrivenošću kamera u opštini Priština.

Slika 3- Škola za ugostiteljstvo i turizam - 7 Shatori, Priština (dobar primer)

Uroševac

Sa izuzetkom škole „Naim Frasheri“, u ostalim školama ograde su bile veoma slabe, čak i improvizovane sa drugim materijalima. Škola „Naim Frasheri“ ima površinu od 2100 m² i ima 12 bezbednosnih kamera. Dok škola „Faik Konica“ ima površinu od 5700 m² i ima 16 bezbednosnih kamera.

U školi „Gjon Sereçi“ u Uroševcu, školsko dvorište je imalo otvoren pristup sa tri strane, a dvorište su koristili stanovnici koji žive u stanovima blizu škole i drugi prolaznici.

U školskom dvorištu blizu sportskog terena nalazi se električni razvodnik koji nije uopšte ograđen i nalazi se na sredini školskog dvorišta. Iako je zaključan sa katancem, na njemu je postavljen znak da postoji visok napon koji može predstavljati opasnost za učenike. Pogotovo kada znamo da je u pitanju škola koja ima učenike od 1. do 9. razreda. Škola ima površinu od 5364 m² i ima 20 bezbednosnih kamera.

Slika 4- Škola Gjon Sereçi

Takođe, dvorište gimnazije Kuvendi i Arberit korišćeno je kao tranzit za učenike iz drugih škola u blizini ove škole, što je dodatno povećavalo mogućnost incidenata i sukoba između učenika iz drugih škola i otežavalo kontrolu učenika.

Štaviše, u ovoj školi sva vrata učionica su bila oštećena i nisu se zatvarala. Ova škola ima 4727 m² i ima 18 bezbednosnih kamera.

Slika 5– Kuvendi i Arberit- Uroševac

U oba slučaja, škole su zatražile od ODO-a da zatvore vrata dvorišta jer se to smatralo zabrinjavajućim za njih, ali prema njihovim rečima, to je bilo povezano sa nerešenim imovinskim pitanjima, a školsko dvorište je koristila i zajednica.

U školama u Uroševcu, prema policijskim slučajevima, uglavnom je bilo oštećenja imovine i neovlašćenog ulaska u školu.

Đakovica

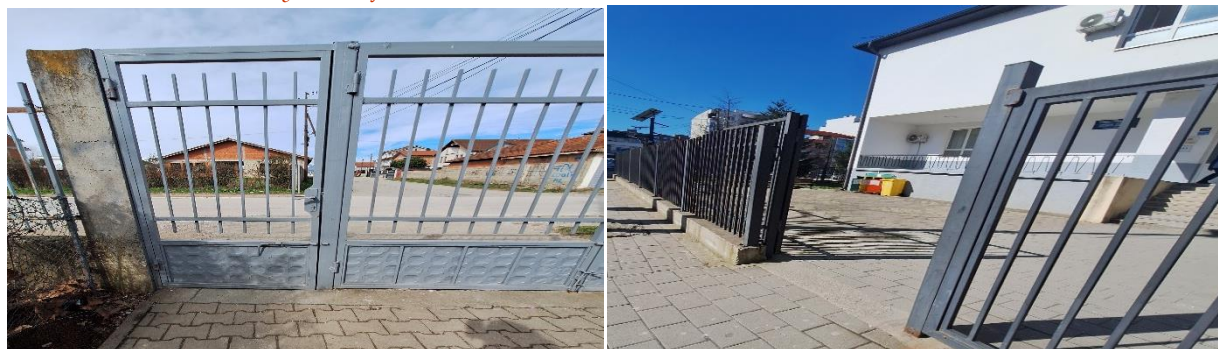
U dve od tri škole koje smo posetili, dvorište je bilo okruženo zidom, a iznad zida su bile ograde, što je otežavalo prelazak ograda i nasilni ulazak u školsko dvorište. Jedna od škola je držala vrata zatvorena (Selman Riza), povećavajući bezbednost, dok su druge dve škole imale vrata otvorena. U školi Hajdar Dushi, dali su nam objašnjenja da su pokušali da drže vrata zatvorena neko vreme, ali prema njihovim rečima, to nije dobro uticalo na ponašanje učenika.

Škola Hajdar Dushi ima površinu od 6777 m² i poseduje 45 bezbednosnih kamera.

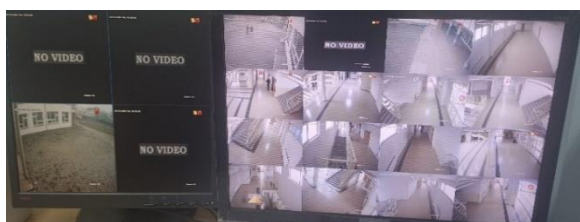
Slika 6- Gimnazija Hajdar Dushi

Škola Selman Riza ima površinu od 2940 m² i poseduje 13 bezbednosnih kamera, dok škola Hysni Zajmi ima površinu od 4191 m² i poseduje 19 bezbednosnih kamera.

Slika 7- Selman Riza i Hysni Zajmi

Iako su sve škole koje smo posetili posedovale kamere, slaba pokrivenost školskog prostora kamerama i dalje ostaje problematična, posebno dvorište i razne niše, takođe ni one koje imaju kamere nisu sve bile funkcionalne.

Kao zaključak, identifikovani su sledeći problemi u vezi sa infrastrukturuom i fizičkoj sredini škola:

Što se tiče ograde i prostora oko škola, jedan od glavnih problema su prostorije i preduzeća koja posluju u neposrednoj blizini škola. Ova situacija postaje još problematičnija zbog stalnog boravka učenika u ovim prostorijama tokom odmora i boravka van školskih objekata. To je zato što važeći zakon ne definiše jasno koje ekonomske aktivnosti je dozvoljeno obavljati u blizini škola i na kojoj udaljenosti trebaju biti locirane od obrazovnih ustanova. Jedini izuzetak su noćni klubovi, kojima prema zakonu nije dozvoljeno da rade na udaljenosti od dva kilometra od škola.

U vezi bezbednosnih kamera, analizirali smo dokumentaciju koju smo dobili od ODO-a čak i za škole koje **nismo** posetili, gde je identifikovano da:

U Prištini, sve škole poseduju bezbednosne kamere, sa izuzetkom nekih fizički odvojenih učionica koje imaju veoma mali broj učenika.

U Uroševcu postoje dve velike škole, a dokumentacijom je identifikovano da medicinska škola sa 717 učenika i gimnazija sa 928 učenika još uvek nemaju instalirane bezbednosne kamere, kao i manja škola sa 130 učenika koja takođe nema kamere.

U Đakovici postoji osam škola u ruralnim područjima koje nemaju bezbednosne kamere, neke su fizički odvojene učionice sa malim brojem učenika.

Što se tiče fizičkog čuvara ili obezbeđenja, samo je u opštini Uroševac ova usluga ugovorena od strane opštine, tako da su velike škole imale čuvara koji je stajao u školskom dvorištu. U drugim opštinama, opštine nisu preduzele takvu inicijativu, već samo postoje škole koje su, na sopstvenu inicijativu i odlukom Upravnog odbora škole ugovorile školske čuvare uz samofinansiranje od strane roditelja.

Uzrok za ovu situaciju je nedostatak planova od strane ODO-a, kojima se utvrđuje stanje škole, identifikuju potrebe za poboljšanjem infrastrukture i vrše neophodna ulaganja u fizičku infrastrukturu škola.

To je uzrokovalo da trenutna fizička infrastruktura škola nije na odgovarajućem nivou za stvaranje bezbedne sredine za učenike.

3.9 Politike MONTI-ja nisu dovoljno efektivne za bezbednost u školama

MONTI treba da izradi politike i utvrdi mere za sprečavanje svih vrsta nasilja u školama, kao i da izrekne kaznene ili disciplinske mere za one koji podstiču nasilje i vrše nasilje u obrazovnim ustanovama ²⁹.

U okviru Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (u daljem tekstu: MONTI), kroz „Strategiju obrazovanja 2022-2026“, postavljen je cilj stvaranja zdrave školske sredine, gde je predviđen razvoj nekoliko aktivnosti kako bi se sprovele mere za sprečavanje i prijavljivanje nasilja u školama. U okviru ovog cilja, 2022. godine je osnovan međuinstitucionalni forum „Prijateljska škola - Rastimo zajedno“, dok je krajem 2023. godine izrađena Politika zaštite dece sa ciljem podrške sprovođenju Pravilnika o Protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u školama.

MONTI je preduzelo nekoliko inicijativa, kao što su: informativne sesije, promotivni materijali, priručnici i smernice o pravima dece i bezbednosti na internetu, sa ciljem podizanja svesti među nastavnicima, učenicima i roditeljima. Takođe, u saradnji sa partnerskim NVO-ima, tokom 2024. i 2025. godine održani su sastanci i informativne sesije sa ODO-ima i direktorima škola kako bi se promovisala i sprovela politika zaštite dece. Takođe je preduzeta inicijativa za uključivanje razrednog časa kao preventivna mera. Pojediniosti videti u Dodatku 2.

Međutim, tokom revizije, utvrđeno je nekoliko nedostataka u izradi politika i usklađenosti sa podzakonskim aktima u vezi sa bezbednošću škola, koji su detaljnije objašnjeni u nastavku:

Pravilnik o protokolu ne čini obavezu za direktore škola da prijavljuju slučajeve nasilja u EMIS sistemu. To je povezano sa činjenicom da u vreme kada je pravilnik usvojen, 2013. godine, u EMIS-u nije postojao modul za prijavljivanje incidenata nasilja. Ovaj modul je dodat 2015. godine, ali pravilnik o protokolu nije ažuriran zajedno sa njim. Stoga su ova dva dokumenta ostala

²⁹Uredba br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 7

neusklađena, jer propis nalaže direktoru škole da evidentira sve slučajeve nasilja u odgovarajućem fizičkom registru i da ove podatke dostavlja ODO-u dva puta godišnje, dok smernica nalaže direktoru škole da odmah, elektronski, prijavi slučaj, putem EMIS sistema, koji je zamenio prijavljivanje putem fizičkih registara. Prema MONTI-ju, do ove situacije je došlo zato što je Pravilnik o protokolu akt koji je usvojila Vlada, dok ministarstvo nije pokrenulo njegovu izmenu i ažuriranje nakon što je izveštavanje u EMIS-u postalo operativno 2015. godine.

MONTI nije realizovao neku odgovarajuću i sveobuhvatnu analizu bezbednosne situacije u školama. Osim nekih istraživanja i anketa sa učenicima, roditeljima i nastavnicima, koje su uglavnom sprovele nevladine organizacije, nije sprovedena strukturirana institucionalna procena ovog pitanja. Jedno istraživanje je realizovano 2022. godine uz podršku OEBS-a, u saradnji sa Policijom Kosova. Međutim, ove inicijative nisu pomogle u stvaranju mehanizama za identifikovanje glavnih problema i planiranje konkretnih mera za povećanje bezbednosti u školama.

MONTI nema posebnog koordinatora ili strukturu odgovornu za bezbednost u školama. U prošlosti, službenik za ljudska prava je bio zadužen za koordinaciju procesa bezbednosti u školama, funkcija koja pripada širem domenu i ne obraća izgradnju mehanizama koji povećavaju bezbednost u školama i doprinose sprečavanju i tretiranju problema nasilja i drugih negativnih pojava u školama.

MONTI nije pratio sprovođenje politike zaštite dece, što je dovelo do toga da škole primenjuju različite i nestandardizovane prakse. Prema Ministarstvu, nevladine organizacije su bile uključene u ovaj proces u okviru sporazuma o saradnji jer Ministarstvo nema resurse za praćenje njene primene.

Do ove situacije je došlo zato što MONTI nije obezbedio koordinisan institucionalni pristup upravljanju bezbednošću u školama. Konkretno, nije sprovodio redovne i sveobuhvatne analize situacije, nije odredio odgovornu strukturu ili koordinatora, nije uspostavio mehanizme za praćenje postojećih politika i nije ažurirao Pravilnik o protokolu nakon operacionalizacije modula za izveštavanje u EMIS-u.

Kao posledica, MONTI nije odobrio nacionalnu strategiju za bezbednost u školama, koja bi definisala ciljeve, odgovornosti i koordinisane institucionalne akcije. Njeno odsustvo je dovelo do toga da se bezbednost u školama rešava kroz odvojene inicijative, ograničavajući efikasnost mera za sprečavanje i rešavanje nasilja, bulizma i antisocijalnog ponašanja među učenicima.

3.10 Obrazovna inspekcija ne sprovodi nadzor bezbednosti u školama

MONTI treba da nadzire funkcionisanje obrazovnog sistema putem inspekcije, obezbeđujući sprovođenje svih predviđenih mera i radnji, uključujući i one mere koje sankcionišu nasilje u školama ³⁰.

Obrazovni inspektorat kontroliše aktivnosti obrazovnih ustanova i izveštava o tim aktivnostima Ministarstvo obrazovanja, ODO-a i druge odgovorne ustanove ³¹. *Organizacija i unutrašnje funkcionisanje Obrazovnog inspektorata regulisaće se podzakonskim aktom u skladu sa dužnostima i funkcijama ovog tela* ³².

Obrazovni inspektorat, kao nadzorna ustanova svih obrazovnih ustanova na centralnom nivou, pokriva sve nivoe obrazovanja, od predškolskog obrazovanja do univerzitetskog obrazovanja.

Tokom revizije, utvrđeno je da Obrazovni inspektorat nije sproveo namenske inspekcije bezbednosti škola i sprovođenja Pravilnika o Protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja. Iako ovaj pravilnik zahteva od Inspektorata da prati, nadzire, vrši inspekcije i vrednuje njegovu primenu, to nikada nije učinjeno. Štaviše, Zakon o obrazovnom inspektoratu, usvojen 2018. godine, nije usklađen sa ovim zahtevom pravilnika, jer ne predviđa posebno inspekcije bezbednosti škola.

Godišnji planovi rada Inspektorata za period 2022–2025. nisu uključivali nikakve inspekcije posvećene bezbednosti škola. Planovi su uglavnom obuhvatali administrativne, pedagoške i tematske inspekcije, kao i tretiranje pritužbi učenika, roditelja ili nastavnika. Prema Inspektoratu, elementi bezbednosti se obrađuju u okviru ovih vrsta inspekcija. Međutim, iz analize izveštaja i zapisnika proizilazi da se ove inspekcije nisu suštinski bavile sprovođenjem protokola, načinom na koji se postupa sa slučajevima nasilja, prijavljivanjem u EMIS-u, funkcionisanjem mehanizama prevencije u školi ili merama preduzetim za Tretiranje problema nasilja i maltretiranja.

U administrativnim inspekcijama, pitanje bezbednosti se pominje samo uopšteno, uglavnom kroz izjave direktora škola, a ne kroz proveru dokumentacije, dokaza ili konkretnih slučajeva. Tematske inspekcije se uglavnom odnose na pojedinačne pritužbe, dok se eksterna procena sprovodi na osnovu samoprocene škole i ne predstavlja direktnu kontrolu nad sprovođenjem protokola o nasilju u školi. Kao rezultat toga, do danas nije sprovedena nijedna inspekcija koja u potpunosti procenjuje da li škole identifikuju, tretiraju, prijavljuju i prate slučajeve nasilja u skladu sa zahtevima pravilnika.

Takođe, Obrazovni inspektorat nije profilisao inspektore po nivou obrazovanja ili vrsti inspekcija. Trenutno, isti inspektor može biti angažovan u različitim inspekcijama i na različitim nivoima obrazovanja, bez obzira na specifičnu prirodu pitanja koja se rešavaju. Do toga je došlo zato što Inspektorat nije odobrio interni pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mesta, kako je to zahtevano nakon usvajanja Zakona o obrazovnom inspektoratu. Kao rezultat toga, uloge,

³⁰Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 7 (Svi kriterijumi za MONTI)

³¹Zakon br. 06/L 046 o obrazovnom inspektoratu

³²Zakon br. 06/L 046 o obrazovnom inspektoratu, član 6

odgovornosti i specijalizacije inspektora nisu jasno definisane. Prema Inspektoratu, interni pravilnik je u procesu odobrenja i predviđa profilisanje inspektora.

Pored nedostatka profilisanja, obrazovni inspektorat je takođe imao nedostatak ljudskih resursa, te je do juna 2025. godine bio sa vršiocem dužnosti direktora Obrazovnog inspektorata. Sledeća tabela prikazuje broj inspektora i njihove pozicije.

Tabela 17– Osoblje u obrazovnom inspektoratu³³

Pozicije	2022.	2023.	2024.	2025.
Direktor	1	1	1	1
Rukovodilac sektora	7	6	6	6
Inspektori	25	24	23	43
Ukupno za odgovarajuću godinu	33	31	30	50

Do ove situacije je došlo zbog nedostatka usklađenosti između Pravilnika o protokolu i Zakona o inspektoratu obrazovanja, nedostatka planiranja inspekcija posvećenih bezbednosti škola, kao i nedostatka interne organizacije i profilisanja inspektora za određene oblasti nadzora.

Kao posledica, škole nisu bile nadzirane na efektivan način u sprovođenju protokola, postupanju sa slučajevima nasilja i njihovom prijavljivanju. To je dovelo do toga da pristup nasilju u školama uglavnom ostaje na nivou pojedinačnih školskih praksi, bez dovoljne institucionalne kontrole i bez jasne odgovornosti za to kako škole sprečavaju, postupaju i prijavljuju slučajeve nasilja.

³³ U 2024. godini, penzionisana su 3 inspektora, u 2025. godini jedan inspektor, a zaposleno je ukupno 22 nova inspektora.

4. Zaključci

Odgovorne ustanove su uspostavile nekoliko mehanizama i preduzele inicijative za bezbednost u školama, međutim, oni ne funkcionišu kao koordinisan, standardizovan i efektivan sistem za sprečavanje, tretiranje, prijavljivanje i praćenje nasilja. Škole uglavnom reaguju nakon incidenata, dok se preventivne mere, tretiranje slučajeva i prijavljivanje u EMIS-u ne sprovode na jednoličan način. Nedostatak tačnih podataka i odgovarajuće analize ograničio je MONTI, ODO-e i obrazovni inspektorat da procene stvarnu bezbednosnu situaciju i preduzmu mere zasnovane na riziku. Kao rezultat toga, učenici nemaju uvek koristi od odgovarajuće institucionalne zaštite, tretiranja i podrške, dok obrazovni sistem nema dovoljno garancija da se slučajevi nasilja i maltretiranja sprečavaju, tretiraju i prate do rešavanja.

Rezultati upitnika sprovedenog sa 771 učenika u tri opštine pokazuju da samo 52% učenika vidi svoju školu kao bezbedno mesto, 39% školu vidi kao delimično bezbednu, dok 9% učenika koji su odgovorili na upitnik smatra da je njihova škola nije bezbedno mesto. Takođe postoji visok procenat učenika koji su bili žrtve maltretiranja ili nasilja, pri čemu 33% njih navodi da su doživeli nasilje ili maltretiranje u školi, dok 13% učenika nije želelo da odgovori na ovo pitanje. Sloboda prijavljivanja slučajeva je takođe predstavljena kao još jedna zabrinutost učenika, pri čemu se 15% učenika ne oseća slobodno da prijavi. Učenici su izrazili zabrinutost i zahteve u vezi sa bezbednošću škola, zahtevajući: češće kontrole učenika, postavljanje bezbednosnih kamera, fizičko obezbeđenje, strože disciplinske mere, izbacivanje problematičnih učenika iz škole, organizovanje predavanja za podizanje svesti i povećano prisustvo policije u školama.

Tretiranje slučajeva školskog nasilja nije standardizovano i ostaje uglavnom reaktivno, fokusirajući se na tretiranje incidenata nakon što se dogode, umesto na njihovo potpuno upravljanje i sprečavanje. Školske prakse se fokusiraju na izricanje disciplinskih mera i vođenje razgovora sa učenicima i roditeljima, dok nedostaju ključni elementi upravljanja slučajevima, kao što su: određivanje menadžera slučaja, izrada planova zaštite i sistematsko praćenje napretka slučajeva. Takođe, dokumentacija slučajeva nije potpuna i strukturirana, jer se uglavnom evidentiraju samo najozbiljniji incidenti. Kao rezultat toga, slučajevi maltretiranja, psihološkog nasilja i problematičnog ponašanja učenika često ostaju neidentifikovani ili se ne rešavaju adekvatno i kontinuirano. Štaviše, škole ne osmišljavaju efektivne pristupe koji, pored rešavanja incidenata, pružaju dugoročne mere za sprečavanje nasilja, rehabilitaciju učenika uključenih u sukobe i podršku žrtvama.

Podaci koje škole prijavljuju o incidentima nasilja u školama nisu tačni, potpuni i pouzdani, što onemogućava stvaranje realne slike o obimu nasilja i maltretiranja na nacionalnom nivou. Škole ne koriste efektivno sistem prijavljivanja, jer je samo oko 2% njih prijavilo incidente u EMIS-u, gde broj prijavljenih slučajeva tokom godine dostiže i do 45 slučajeva za celo Kosovo. Postoji velika razlika između podataka koje prijavljuju škole i policijskih izveštaja, kada se policijski podaci o incidentima nasilja kreću od 550 do 600 slučajeva godišnje. To ukazuje da veliki deo slučajeva nasilja u školama nije proknjižen ili prijavljen putem mehanizama predviđenih u obrazovnom sistemu.

Centri za socijalni rad nemaju kompletne evidencije i funkcionalne mehanizme za prijem, registraciju, obradu i praćenje slučajeva koje upućuju škole. Slučajevi koje upućuju škole nisu uvek evidentirani u registrima CSR-a, nedostaju izveštaji o povratnim informacijama, međuinstitucionalna koordinacija, specijalizovano osoblje i praćenje rada. Nijedan od centara nije zaposlio službenika za zaštitu dece kako je to propisano zakonom. Slučajevi koje su škole upućivale CSR-u nisu blagovremeno obrađeni, a centri za socijalni rad nisu slali izveštaje ili povratne informacije školama o upućenim slučajevima.

Opštinske direkcije za obrazovanje nisu efikasno obavljale svoju ulogu praćenja i nadzora škola u pogledu prevencije, tretiranja i upućivanja slučajeva nasilja. ODO-i nisu kontrolisale škole koje, uprkos velikom broju slučajeva prijavljenih u policijskim izveštajima, nisu imale nijedan izveštaj u EMIS sistemu. ODO-i takođe nisu uspele da obezbede neophodne mehanizme za podršku školama u upravljanju incidentima nasilja. U nekim slučajevima, nedostaci su utvrđeni čak i u osnovnim bezbednosnim merama, kao što je nedostatak bezbednosnih kamera u školama sa visokim nivoom incidenata. Štaviše, praksa koja se primenjuje u opštini Priština, gde se psihološke usluge pružaju samo uz prethodnu saglasnost roditelja, ograničava mogućnost rane intervencije i smanjuje efektivnost tretiranja učenika sa problematičnim ponašanjem. ODO-i takođe nisu izradile i sprovele efektivne strateške planove i politike za povećanje bezbednosti u školama.

ODO-i nisu preduzele nikakve vidljive mere za poboljšanje fizičkih uslova i infrastrukture u školama. Pristup ulazima u dvorišta nije kontrolisan, što omogućava neovlašćenim licima da uđu u školske prostorije. U tri posećene škole, školsko dvorište je korišćeno kao tranzit za prolaznike i zajednicu, što je otežavalo upravljanje bezbednošću i kontrolu učenika. Bezbednosne kamere instalirane u školama imale su slabu pokrivenost, a u nekim slučajevima kamere nisu bile funkcionalne. Svi ovi nedostaci u fizičkoj infrastrukturi doveli su do toga da škole nisu uspele da stvore odgovarajuću sredinu koje povećava bezbednost učenika i utiče na zaštitu interesa dece.

Do sada, ne postoji nacionalna strategija za bezbednost škola na Kosovu, dokle preduzete inicijative od MONTI-ja u prethodnim godinama za izradu i usvajanje strategije nisu finalizovane. Takođe nedostaje analiza u vezi sa stanjem bezbednosti škola, što dovodi do toga da ustanove nemaju jasnu procenu rizika, problema i stvarnih potreba za planiranje efikasnih preventivnih i zaštitnih mera. Razredni čas kao preventivna mera još uvek nije odobren uprkos naporima Ministarstva obrazovanja da se uključe u budžet i da se računaju kao norma.

Obrazovni inspektorat dosada nije sproveo nikakve inspekcije vezane za bezbednost škola. Stoga nikada nije praćeno da li su škole sprovele pravilnik o protokolu za prevenciju, postupanje i upućivanje nasilja u školama. Sprovedene aktivnosti i inspekcije su samo delimično obrađivale elemente bezbednosti, bez posebne procene na konkretan način postupanja u slučajevima nasilja, prijavljivanja, transparentnosti, funkcionisanja zaštitnih mehanizama i bezbednosnih uslova u školama. Štaviše, inspektorat nikada nije imao inspekcije bezbednosti škola u svom planu rada. Takođe, nije sprovedeno profilisanje inspektora. Takođe, MONTI nije sproveo analizu bezbednosne situacije u školama, što je rezultiralo time da institucije nemaju jasnu procenu rizika, problematika i stvarnih potreba za planiranje efikasnih preventivnih i zaštitnih mera.

5. Preporuke

Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija

1. Izraditi politike ili strategije za bezbednost u školama koje su primenljive i usklađene, kao i uspostaviti funkcionalne mehanizme koji omogućavaju: prevenciju, tretiranje, dokumentovanje i sistematsko i transparentno prijavljivanje slučajeva nasilja i maltretiranja.
2. Da se profilišu obrazovni inspektori i da se prati, nadgleda i vrši inspekcija sprovođenja politika o prevenciji, tretiranju i upućivanju slučajeva nasilja u školama i da se ojača poslovna odgovornost.
3. Jasno definisati radnje, korake i procedure koje ustanove preduniverzitetskog obrazovanja trebaju da slede pre nego što upute slučajeve drugim odgovornim ustanovama i uključenim stranama kao što su: Centri za socijalni rad, Policija Kosova itd. Takođe definisati procedure koje se sprovode nakon upućivanja slučajeva od strane svih uključenih strana, kako bi se definisale radnje svake ustanove.
4. Jasno utvrditi nivoe (kategorije) slučajeva nasilja i maltretiranja koje trebaju prijaviti ustanove preduniverzitetskog obrazovanja kako bi se standardizovalo izveštavanje i obezbedili potpuni i uporedivi podaci na nacionalnom nivou.
5. Realizovati najmanje jednom godišnje onlajn upitnik sa učenicima na nacionalnom nivou, sa ciljem procene njihovih potreba i zabrinutosti, identifikovanja problema u školama i planiranja adekvatnih mera i rešenja za poboljšanje bezbednosti i dobrobiti učenika.

Policija Kosova

1. Ojačati saradnju sa MONTI i drugim relevantnim ustanovama, definisati način razmene relevantnih informacija sa školama za slučajeve koji uključuju učenike, poštujući najbolji interes deteta i zaštitu ličnih podataka.

Opština u: Prištini, Uroševcu, Đakovici

1. Izraditi strategije i akcione planove koji se primenjuju na bezbednost škola , kao i razviti mehanizme praćenja u vezi sa: prevencijom, tretiranjem, upućivanjem i prijavljivanjem slučajeva nasilja u školama.
2. Proceniti rizike povezane sa fizičkom infrastrukturom škola i obezbediti odgovarajuće mere za kontrolu pristupa, funkcionalnost kamera i nadzor područja sa većim rizikom, uz poštovanje privatnosti učenika.
3. Razviti programe i aktivnosti sa opštinskim i školskim roditeljskim savetima sa ciljem podizanja svesti i povećanja saradnje.

Opština Priština

1. Pregledati disciplinske i rehabilitacione mehanizme za niži nivo srednje škole (razredi 6-9), sa fokusom na postupanje sa učenicima sa kontinuiranim antisocijalnim ponašanjem.
2. Da se obezbedi da Centar za socijalni rad obrađuje i preispituje sve slučajeve koje mu škole upute, kao i da se odgovori vrate u rokovima predviđenim propisima, čak i u slučajevima kada proceni da slučaj ne spada u njegovu nadležnost tretiranja.
3. Uspostaviti poseban komunikacioni kanal za škole u Centrima za socijalni rad, putem kojeg se na strukturiran način primaju, evidentiraju i obrađuju svi zahtevi i upućivanja u vezi sa slučajevima učenika i pitanjima bezbednosti škola. Ovaj kanal treba da bude jasan i poznat svim obrazovnim ustanovama, kako bi škole imale jedinstvenu kontakt tačku za prijavljivanje i upućivanje slučajeva koji zahtevaju intervenciju centara za socijalni rad.

Dodatak 1. Obrazloženje, kriterijumi, obim i metodologija revizije

Problem revizije i materijalnost

Bezbednost učenika u školama je osnovni preduslov za kvalitetan obrazovni proces i za fizičko, emocionalno i psihološko blagostanje mladih. Stoga, ova tema sadrži visok prag materijalnosti zbog direktnog uticaja koji ima na sve aspekte života dece i društva u celini na Kosovu.

Materijalnost za bezbednost škole je podeljena na dva aspekta:

1. **Kvalitativni** - ima uticaj na zdravlje i blagostanje dece, prava dece itd.
2. **Kvantitativni** - postoji veliki broj incidenata, ali i cena koštanja resursa za njihovo upravljanje.

Na Kosovu su evidentirane stalne zabrinutosti u vezi sa bezbednošću u javnim školama.

Neke od ovih zabrinutosti odnose se na pitanja predstavljena u nastavku:

Škole ne proknjiže/prijavljaju i ne postupaju odgovarajuće sa incidentima nasilja	Nedostatak pomoćnog osoblja kao što su psiholozi i pedagozi	Incidenti među učenicima su u porastu, kao i njihova umešanost u štetne supstance.	Nedostatak fizičke infrastrukture: kamere, stražari, ograde, uniforme.	Nedostatak akcionih planova od strane direkcija za obrazovanje
--	--	---	---	---

Protokol za prevenciju i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama se ne sprovodi u potpunosti.

Broj slučajeva nasilja prijavljenih u EMIS-u je veoma mali, sa samo 48 slučajeva prijavljenih u školskoj 2023/24. godini ³⁴. Dokle, Policiji Kosova je tokom 2024. godine prijavljeno ukupno 429 slučajeva incidenata u i oko škola (u neposrednoj blizini školskih ustanova). ³⁵To je zato što škole ne prijavljuju slučajeve u EMIS. Nedostatak bezbednosti u školama, posebno nasilje u školama, predstavlja stvaran i rastući problem koji utiče na psihološko i fizičko blagostanje učenika. Prema izveštaju Ombudsmana iz 2024. godine, približno 77% učenika od šestog do devetog razreda doživelo je neki oblik nasilja, uključujući: verbalno, psihološko, fizičko i drugo nasilje³⁶. Prema ovom izveštaju, od 12.000 anketiranih učenika od 6. do 9. razreda, rezultat je da je 77% njih izjavilo da je doživelo neki oblik nasilja.

Takođe u okviru izveštaja se ističe:

- nedostatak pravilnog postupanja u slučajevima nasilja od strane obrazovnih ustanova, tačnije školskog rukovodstva i osoblja.
- nedostatak obuke, gde je od 139 anketiranih nastavnika, samo 37% njih izjavilo da je pohađalo obuku vezanu za nasilje i bezbednost u školama.

³⁴MONTI, i-mejl od 9. oktobra 2025

³⁵Policija Kosova, i-mejl od 24. oktobra 2025.

³⁶Godišnji izveštaj za 2024. godinu, Ombudsman

- fokus grupe organizovane sa roditeljima i nastavnicima izrazile su zabrinutost zbog eskalacije incidenata nasilja jer nastavnici ili školsko osoblje nisu blagovremeno reagovali i nisu postupali u slučajevima na odgovarajući način³⁷.

Zabrinutost zbog bezbednosti u školama izrazili su i mediji i civilno društvo. Na konferenciji koju je 2024. godine održao KOMF (Koalicija nevladinih organizacija za zaštitu dece), naglašeno je da škole na Kosovu imaju značajne probleme sa školskim nasiljem iz nekoliko razloga:

- škole imaju nebezbedno i neprijateljsko okruženje,
- neadekvatna infrastruktura,
- neprimeren pristup nastavnika,
- nedostatak stručnog pedagoškog i psihološkog osoblja u školama,
- nedostatak stvarne saradnje sa roditeljima ³⁸itd.

Takođe, jedna zabrinjavajuća pojava je posedovanje oružja od strane učenika u školama. Mediji su izvestili o nekoliko slučajeva gde su naoružani učenici pronađeni u raznim školama.³⁹

Stoga, svi gore izlistani pokazatelji ukazuju da je bezbednost učenika u javnim školama na Kosovu na niskom nivou i predstavlja stalnu zabrinutost. Nedostatak potpune primene protokola za sprečavanje i upućivanje nasilja, nedovoljno prijavljivanje slučajeva u EMIS-u u poređenju sa podacima policije, kao i nedostatak stručnog osoblja za podršku osposobljenog za pravilno postupanje u slučajevima nasilja u školama, svedoče o neefikasnom upravljanju bezbednošću u školama.

Kriterijumi revizije

1. Da bismo procenili da li su odgovorne ustanove uspostavile efektivne mehanizme za sprečavanje i tretiranje incidenata u školama, utvrdili smo sledeće kriterijume:

MONTI treba da izradi politike i utvrdi mere za sprečavanje svih vrsta nasilja u školama, kao i da izrekne kaznene ili disciplinske mere za one koji podstiču nasilje i vrše nasilje u obrazovnim ustanovama.

MONTI treba da nadzire funkcionisanje obrazovnog sistema putem inspekcije, osiguravajući sprovođenje svih predviđenih mera i radnji, uključujući i one mere koje sankcionišu nasilje u školama.

MONTI treba da obezbedi sadržaje i nastavne planove i programe koji se odnose na pitanja bezbednosti i sprečavanja nasilja, kao i da redovno procenjuje podatke i obim nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama kako bi preduzeo odgovarajuće i efikasne mere za sprečavanje i Tretiranje problema nasilja ⁴⁰.

Medicinski direktori trebaju stvoriti odgovarajuću fizičku sredinu u školama kako bi garantovali bezbednost i sprečili sve oblike nasilja.

ODO-i treba da koordiniraju rad sa školama, Savetom roditelja, Savetom učenika i lokalnim i međunarodnim organizacijama u rešavanju problema nasilja u školama.

³⁷Izveštaj Ombudsmana za 2024, str. 17-22

³⁸ [Obrazovanje u slobodnom padu! - Komf Kosova](#)

³⁹ <https://sinjali.com/shqetesuese-nxenesit-ne-shkolla-me-arme-dy-16-vjecare-ne-suhareke-kapen-ne-flagrance/> <https://insajderi.org/la/nxenesit-e-vushtrrise-me-arme-ne-shkolle/> <https://insajderi.com/perleshje-me-arme-mes-nxenesve-ne-mitrovic/> <https://klankosova.tv/shqetesim-ne-shkollen-e-ferizajt-13-vjecari-me-arme-zjarri-ne-shkolle1/>

⁴⁰Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 7 (Svi kriterijumi za MONTI)

ODO-i trebaju da odobre propise obrazovnih ustanova i da prate njihovu primenu.

ODO-i sarađuju sa policijom, Opštinskim savetom za bezbednost, Centrom za socijalni rad, Centrima za porodičnu medicinu, drugim partnerima i zajednicom, stvarajući bezbednost unutar i oko obrazovnih ustanova.

ODO obezbeđuju postavljanje i održavanje ograda oko obrazovnih ustanova, instaliraju kamere u obrazovnim ustanovama i obezbeđuju druge fizičke uslove koji doprinose smanjenju incidenata nasilja u školama ⁴¹.

Opštine trebaju pripremiti, odobriti i sprovesti Pravilnik o radu za škole, uključujući Kodeks ponašanja za rukovodeće osoblje, nastavnike, ostalo osoblje i učenike, uspostaviti disciplinske mere i osposobiti školsko osoblje ⁴².

Direktor preduniverzitetske ustanove obrazovanja određuje rukovodioca slučaja/odgovorno lice, koja će biti odgovorno za praćenje slučaja do njegovog zaključenja, dok su odgovarajući stručni timovi odgovorni za tretiranje samog slučaja ⁴³.

POU, tačnije direktor preduniverzitetske ustanove obrazovanja, treba odmah da preispita sve slučajeve nasilja prijavljene u školama, uvek vodeći računa o najboljem interesu deteta ⁴⁴.

Preduniverzitetska obrazovna ustanova će uputiti slučaj policiji bez prethodnog iskaza stranaka u slučajevima kada postoji osnovana sumnja da je dete žrtva ili svedok krivičnog dela, kada je to u najboljem interesu deteta i kada su intenzitet nasilja i potreba za intervencijom Policije Kosova neophodni. Policijski službenik koji se bavi slučajem postupiće odmah u skladu sa predviđenim procedurama ⁴⁵.

Preduniverzitetska obrazovna ustanova treba da uputi slučaj nasilja Centru za socijalni rad kada ima informacije da je detetu potrebna zaštita i tretiranje od strane stručnih službi ⁴⁶.

2. Da bismo procenili da li su odgovorne ustanove efektivne u procesu prijavljivanja i praćenja incidenata koji se dešavaju u javnim školama, uspostavili smo sledeće kriterijume:

Preduniverzitetska obrazovna ustanova (POU) je zadužena za efikasno i efektivno korišćenje Sistema za upravljanje informacijama u obrazovanju (EMIS) i poštovanje povezanih kodeksima prakse ⁴⁷.

Preduniverzitetska obrazovna ustanova treba imati sistem za vođenje fizičkih evidencija o slučajevima koji se dešavaju na terenu.

Direktor preduniverzitetske obrazovne ustanove je u obavezi da na najbolji mogući način obezbedi, čuva i analizira podatke o nasilju prijavljenom u ustanovi kojom rukovodi. Nije dozvoljeno ni na koji način menjati registar slučajeva u školama, kao ni obrazac sažetog izveštavanja za ODO-e ⁴⁸.

⁴¹Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 8 (Svi kriterijumi za ODO)

⁴²Zakon br. 03/L-068 o obrazovanju u opštinama Republike Kosovo

⁴³ Na istom mestu

⁴⁴Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 21

⁴⁵Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 22

⁴⁶Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 23

⁴⁷Zakon 04 L 032, Zakon o preduniverzitetskom obrazovanju, član 20

⁴⁸Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 25

Direktor preduniverzitetske obrazovne ustanove je odgovoran za izveštavanje o statističkim podacima o slučajevima nasilja, za slučajeve nasilja na osnovu registra relevantnih slučajeva izveštava ODO-u, ovo izveštavanje se vrši dva puta godišnje. Takođe, izveštavanje MONTI-ju se vrši dva puta godišnje.

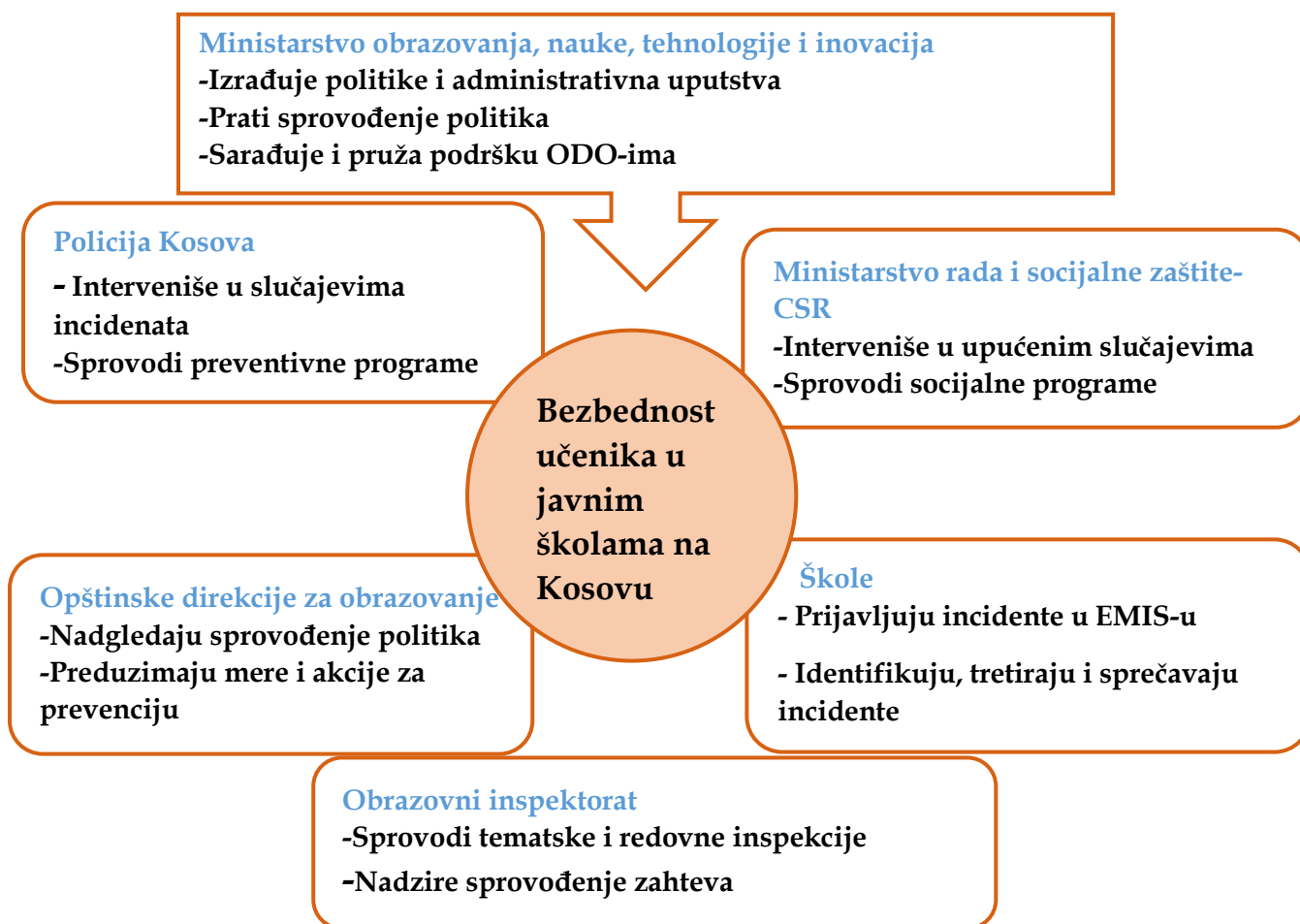
Obrazovni inspektorat treba da kontroliše aktivnosti obrazovnih ustanova i da o tim aktivnostima izveštava Ministarstvo obrazovanja, ODO-e i druge Odgovorne ustanove.

Obrazovni inspektorat treba da planira i sprovodi tematske inspekcije na osnovu zahteva trećih lica ili godišnjeg plana inspektorata.

Opis sistema i drugih relevantnih aktera

Što se tiče bezbednosti učenika u školama, uključeno je više ustanova, nivo njihovog angažovanja zavisi od uloge koju imaju i dužnosti koje obavljaju.

Sledeća tabela prikazuje ustanove i uloge svake od njih.

Kao što se može videti iz predstavljenog grafikona, Ministarstvo obrazovanja igra glavnu ulogu u uspostavljanju i izradi politika i strategija. Ostali akteri kao što su: Obrazovni inspektorat, opštinske direkcije i škole izveštavaju Ministarstvu obrazovanja.

Dokle, Policija Kosova je u velikoj meri uključena u bezbednost škola, centri za socijalni rad su posebne ustanove koje deluju u okviru Direkcija za zdravstvo i socijalnu zaštitu u odgovarajućim

opštinama, ali koje funkcionišu u okviru Ministarstva rada i socijalne zaštite i imaju veliku ulogu u bezbednosti škola. U nastavku smo predstavili ulogu i dužnosti svake od ovih ustanova ponaosob.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (MONTI)

MONTI je ustanova odgovorna na centralnom nivou za razvoj i sprovođenje obrazovnih politika, uključujući politike zaštite dece i obezbeđivanja bezbedne obrazovne sredine. Glavni zadaci Ministarstva su sledeći:

- Izrada politika i administrativnih uputstava za zaštitu dece u obrazovnim ustanovama.
- Praćenje sprovođenja ovih politika preko obrazovanog inspektorata.
- Saradnja sa drugim centralnim i lokalnim ustanovama u rešavanju slučajeva nasilja, zanemarivanja i zlostavljanja dece.
- Podrška ODO-ima i školama u izgradnji kapaciteta za bezbednost i dobrobit dece.

Obrazovni inspektorat

Inspektorat deluje u okviru MONTI i ima mandat da prati sprovođenje obrazovnih politika i bezbednosnih standarda u obrazovnim ustanovama. Glavni zadaci OI-a su:

- Sprovođenje tematskih i redovnih inspekcija radi procene sprovođenja bezbednosnih mera.
- Izveštavanje MONTI-ja o nalazima, neusklađenostima i preporukama za poboljšanje.
- Nadzor sprovođenju uputstava

Policija Kosova (PK)

Policija je ustanova odgovorna za reagovanje na slučajeve nasilja, zlostavljanja ili krivičnih dela koja se dešavaju unutar ili u blizini obrazovnih ustanova i njihova istraga. Njihova uloga obuhvata:

- Intervencija u prijavljenim slučajevima nasilja u školama.
- Istraga incidenata i pokretanje sudskih postupaka.
- Saradnja sa školama, ODO-im i CSR-ima u cilju prevencije i tretiranja slučajeva.
- Sprovođenje preventivnih i obrazovnih programa za učenike (npr. preko službenika zajednice i jedinice za zaštitu maloletnika).

Opštinska direkcija za obrazovanje (ODO)

ODO-i su izvršne ustanove na lokalnom nivou koje sprovode obrazovne politike MONTI-ja i nadgledaju funkcionisanje škola u opštini. Njihova uloga obuhvata:

- Nadziranje sprovođenja politika zaštite dece u školama.
- Pokretanje aktivnosti podizanja svesti i obrazovanja za bezbednost dece.
- Sprovođenje preventivnih mera za sprečavanje nasilja u školama.
- Koordinacija sa policijom i centrima za socijalni rad za slučajeve nasilja ili opasnog ponašanja.
- Uključivanje saveta učenička, saveta roditelja i službenika za prava deteta u tretiranju bezbednosnih pitanja.

Škole (obrazovne ustanove)

Škole su na prvoj liniji sprovođenja bezbednosnih politika i imaju ključnu ulogu u sprečavanju nasilja i stvaranju bezbedne sredine za učenike. One su odgovorne za:

- Sprovođenje opštinskih i nacionalnih bezbednosnih politika.

- Prijavljivanje incidenata u sistemu EMIS (Sistem za upravljanje informacijama u obrazovanju)⁴⁹.
- Neposredno obaveštavanje ODO-a, policije i CSR-a u slučajevima nasilja.
- Uključivanje saveta učenička i roditelja u identifikovanju bezbednosnih problema.
- Pružanje psihološke i pedagoške podrške učenicima.

Centri za socijalni rad (CSR)

Centri za socijalni rad su opštinske ustanove pod nadzorom Ministarstva rada i socijalne zaštite, koje pružaju socijalne usluge i zaštitne intervencije za decu. Njihova uloga je usko povezana sa slučajevima nasilja u školama, uključujući:

- Intervencija u slučajevima nasilja, zanemarivanja ili zlostavljanja dece.
- Procena rizika i obezbeđivanje neposredne zaštite detetu.
- Koordinacija sa policijom i ODO-m za tretiranje slučajeva.
- Praćenje kvaliteta socijalnih usluga koje se pružaju deci u zajednici.

Ostali mehanizmi podrške i koordinacije

Na opštinskom i školskom nivou postoje dodatni mehanizmi koji doprinose obezbeđivanju zaštićene sredine:

- Disciplinska komisija škole
- Službenik za prava deteta koordinira pitanja vezana za dobrobit i zaštitu dece u opštini i funkcioniše u okviru ODO-a⁵⁰.
- Savet roditelja sarađuje sa školama i ODO-m po pitanjima koja utiču na bezbednost učenika.
- Savet učenika izražava zabrinutost učenika i učestvuje u preventivnim inicijativama.

Metodologija revizije i obim revizije

Da bi se prikupili sveobuhvatni dokazi i procenili mehanizmi i radnje ustanova odgovornih za bezbednost u javnim školama, metodologija revizije će obuhvatiti analizu dokumenata i ispitivanje koraka navedenih u nastavku:

- I. Analiza publikacija i dokumenata različitih međunarodnih i lokalnih organizacija koje su aktivne u zaštiti dece i rešavanju slučajeva nasilja i bezbednosti u školama.
- II. Analiza dokumenata unutar relevantnih ustanova i aktera na osnovu uloge i odgovornosti svakog od njih i vrste dokumenata koji pripadaju svakom od njih, kao što su:

MONTI - Politike, strategije, godišnji izveštaji, administrativne smernice itd.

ODO - Godišnji izveštaji, ispunjavanje akcionih planova i analiza mera i radnji preduzetih za sprečavanje i tretiranje slučajeva nasilja. Pravilnik o radu ODO-a, način na koji nadziru i sarađuju sa školama, etički kodeks za školsko osoblje, obuka nastavnika itd.

Policija - Preventivni programi, strategija za prevenciju i reagovanje u slučajevima incidenata, godišnji izveštaji i način reagovanja i tretiranja slučajeva.

Škole - Analiziranje načina registracije, prijavljivanja i postupanja u slučajevima nasilja, plana bezbednosti škole, internih školskih propisa, interne evaluacije škole, evaluacije nastavnika, mera koje preduzima školski savet za bezbednost itd.

⁴⁹SMIA je softver koji koriste samo obrazovne institucije, od Ministarstva do škola, ali kao softver nije povezan ni sa jednom drugom institucijom.

⁵⁰Uredba VRK br. 21/2013 o protokolu za sprečavanje i upućivanje nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, član 4, tačka 1.2, strana 10

Inspektorat - inspeksijske aktivnosti, eksterne procene, obrađeni slučajevi incidenata ili žalbi, disciplinske mere preduzete protiv nastavnika ili školske uprave u slučajevima prekršaja.

Ostali akteri direktno ili indirektno uključeni, izveštaji, informacije, statistika i relevantni podaci. Analiziranje praksi privatnih škola na Kosovu i mehanizama koje koriste za postizanje bezbednosti u školama. To će biti urađeno na osnovu izveštaja koje oni podnose MONTI-ju i obrazovnom inspektoratu.

1. Analiza i poređenje podataka i brojki iz različitih izvora, kao što su: Poređenje broja slučajeva prijavljenih u EMIS-u sa podacima policije. Takođe će biti analizirane liste i podaci inspektorata u vezi sa slučajevima koje je rešavao sam obrazovni inspektorat, gde će se proveriti da li su isti registrovani u EMIS-u i da li su ih škole pravilno obradile.
2. Analiza uzoraka za tri opštine koje su deo revizije. Uzorci će biti uzeti iz slučajeva registrovanih u EMIS-u, kao i iz registara koje vode ODO-i i škole za slučajeve incidenata. Broj uzoraka se određuje srazmerno broju incidenata.
3. Obavljanje intervjua sa stranama uključenim u reviziju, kao što su: školska uprava, školsko osoblje (nastavnici, pedagozi i psiholozi), službenici MEDI-ja, službenici MAŠTI-ja, službenici inspektorata i policijski službenici.
4. Sprovođenje upitnika sa učenicima nižih i viših razreda srednje škole kako bi se tačno utvrdilo da li škole svaki put prijavljuju incidente i da li se njima bave. Upitnici će biti sprovedeni u nekoliko škola, uključujući najmanje dve škole u svakoj opštini koja je uzorak revizije, i obuhvataće i niže i više srednje škole. Prethodno odobrenje za sprovođenje upitnika biće dobijeno od nadležnih ODO-a. Upitnici neće zahtevati otkrivanje identiteta učenika, već samo: godine, pola, razreda i broja dnevnika.
5. Fizički pregledi nekoliko škola na terenu kako bi se procenilo da li škole ispunjavaju zahteve fizičke bezbednosti kao što su: kamere, ograde, osvetljenje i kontrole ulaza i izlaza.
6. Komparativna analiza praksi zemalja u regionu i EU o sistemima za tretiranje, prijavljivanje i sprečavanje nasilja u školama.
7. Intervjui i sastanci sa roditeljskim savetom, školskim savetom za bezbednost, organizacijama civilnog društva koje se fokusiraju na bezbednost u školama ili drugim zainteresovanim stranama.

Obim obuhvata period 2022-2025. sa fokusom na procenu postojećih mehanizama protiv nasilja u školama, kao preduzetih radnji od odgovornih ustanova kako bi se garantovala bezbednost u školama. Subjekt revizije su javne niže srednje škole i javne više srednje škole.

Obim ove revizije obuhvatio je ustanove na centralnom i lokalnom nivou.

Na centralnom nivou, to će obuhvatati ustanove kao što su: Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (MONTI), Obrazovni inspektorat.

Na centralnom nivou takođe možemo obuhvatiti i Policiju Kosova, ako revizijski uzorci incidenata nasilja u školama rezultiraju slučajevima koji se prijavljuju policiji. Takođe možemo dobiti podatke od Policije Kosova, programe koji se primenjuju za sprečavanje nasilja i oblike reagovanja na nasilje u školama.

Na centralnom nivou, Ministarstvo rada i socijalne zaštite takođe može biti uključeno, ako revizorski uzorci incidenata u školama rezultiraju slučajevima upućenim CSR-u.

Na lokalnom nivou to će obuhvatati: Opštinske direkcije za obrazovanje (ODO), škole koje su deo uzorka odgovarajućih opština. Deo revizorskog uzorka su tri opštine. Da bi odabrane opštine bile što reprezentativnije i sveobuhvatnije, kombinovani su elementi kao što su:

- broj učenika na opštinskom nivou,
- broj škola na opštinskom nivou,
- broj slučajeva prijavljenih u EMIS-u, kao i
- broj slučajeva koje je prijavila Policija Kosova.

Opština Priština budući da je prva po broju učenika, druga po broju škola i prva po broju slučajeva prijavljenih MUP-u i policiji.

Opština Uroševac je izabrana kao opština srednje veličine, jer je treća po broju učenika, četvrta po broju škola, treća po broju slučajeva prijavljenih EMIS-u i šesta po broju slučajeva prijavljenih policiji. Dakle, ova opština prijavljuje više slučajeva EMIS-u u poređenju sa drugim opštinama sličnog nivoa.

Opština Đakovica je izabrana iz glavnog razloga što je među opštinama srednje veličine koja je, na osnovu policijskih izveštaja, četvrta opština po broju slučajeva incidenata nasilja. Ova opština je šesta po broju učenika i broju škola na Kosovu.

U okviru MONTI-ja, fokusiraćemo se uglavnom na Odeljenje za preduniverzitetsko obrazovanje, gde će se analizirati i procenjivati uspostavljanje politika i strategija, kao i mere koje je ovo odeljenje preduzelo u vezi sa bezbednošću škola. Takođe može biti uključeno i Odeljenje za razvoj standarda i normativa za obrazovne prostore, koje je zaduženo za stvaranje odgovarajućih fizičkih prostora u školama u saradnji sa opštinskim direkcijama.

U okviru **obrazovnog inspektorata** kao posebne jedinice u okviru MONTI-ja, fokusiraćemo se na njihovu ulogu i odgovornost u vezi sa nadzorom, kontrolom i praćenjem obrazovnih ustanova i uticaj koji inspektorat ima na bezbednost u školama.

U okviru **opštinskih direkcija za obrazovanje**, fokusiraćemo se na tri opštine koje su uzorak revizije, gde će biti analizirane sve aktivnosti, mere, politike, radnje i strategije koje su ove opštine preduzele kako bi smanjile broj incidenata nasilja u školama i povećale bezbednost i poboljšale sredinu u školama.

U okviru **obrazovnih ustanova**, biće obuhvaćeno nekoliko škola iz tri opštine koje su predmet revizije, uključujući škole nižeg srednjeg obrazovanja, tj. od 6. do 9. razreda, i škole višeg srednjeg obrazovanja, tj. od 10. do 12. razreda. Ovde su, između ostalog, analizirani načini na koje je školsko rukovodstvo identifikovalo, evidentiralo i postupalo sa incidentima nasilja u školama.

Dodatak 2. Broj slučajeva prema izveštajima policije i EMIS-a

Tabela 18- Broj slučajeva koje su prijavile sve škole na nacionalnom nivou u EMIS-u za 2022-2025

Izveštaji iz svih škola na kosovskom nivou 2022-2025					
Region	Opština	2022/23	2023/24	2024/25	Ukupno za tri godine
Priština	Priština	14	18	12	44
	Kosovo polje	1	1	1	3
Prizren	Prizren	1	0	0	1
Peć	Peć	0	0	1	1
	Klina	0	0	2	2
Gnjilane	Gnjilane	1	0	0	1
	Vitina	1	0	1	2
Mitrovica	Južna Mitrovica	1	1	3	5
	Vučitrn	8	0	1	9
Uroševac	Uroševac	0	0	17	17
	Štimlje	3	1	1	5
Đakova	Đakovica	15	6	6	27
	Mališevo	0	0	0	0
Ukupno godišnje		45	27	45	117

Dakle, kao što se može videti iz gornje tabele, koja prikazuje podatke o slučajevima nasilja prijavljenim u EMIS od strane svih opština na Kosovu, vidi se da je broj prijavi mali. Trenutno, jedini podaci o nasilju u školama na nacionalnom nivou su podaci Policije Kosova predstavljeni u nastavku.

Tabela 19- Broj slučajeva prijavljenih Policiji Kosova

Broj slučajeva prema izveštajima Policije Kosova po godinama 2022-2025				
Region	2022.	2023.	2024.	2025.
Priština	202	187	192	189
Prizren	52	57	52	111
Peć	56	61	104	94
Gnjilane	88	85	69	79
Mitrovica	43	49	40	26
Uroševac	42	55	58	69
Đakova	96	67	62	63
Severna Mitrovica	16	3	0	0
Ukupno godišnje	595	564	577	631

Sledeći grafikon prikazuje raščlanjeno slučajevima po mesecima u godini. Grafikon pokazuje trend gde se najveći broj incidenata beleži tokom septembra i marta, odnosno tokom perioda početka polugodišta i povratka učenika u školu nakon raspusta.

U sledećoj tabeli, podaci su takođe analizirani od strane uključenih strana u sukob i rezultat je da dominiraju sukobi između učenika, što znači da su to sukobi između škola i učenika.

Tabela 20- Broj incidenata po stranama umešanim u incident, u policijskim izveštajima na nacionalnom nivou za period 2022-2025

Godina	Učenik- Učenik	Učenik - Nastavnik	Ukupno	Godina	Učenik- Učenik	Učenik - Nastavnik	Ukupno
	Priština				Peć		
2022.	124	19	143	2022.	39	3	42
2023.	117	9	126	2023.	32	3	35
2024.	131	9	140	2024.	73	2	75
2025.	119	7	126	2025.	62	1	63
	Uroševac				Gnjilane		
2022.	12	6	18	2022.	43	3	46
2023.	25	2	27	2023.	54	7	61
2024.	15	9	24	2024.	45	8	53
2025.	36	5	41	2025.	51	4	55
	Đakova				Južna Mitrovica		
2022.	41	12	53	2022.	26	6	32
2023.	37	6	43	2023.	23	2	25
2024.	22	7	29	2024.	31	0	31
2025.	30	9	39	2025.	21	1	22
	Prizren				Severna Mitrovica		
2022.	28	4	32	2022.	1	0	1
2023.	29	6	35	2023.	3	0	3
2024.	35	4	39	2024.	0	0	0
2025.	57	7	64	2025.	0	0	0
Ukupan broj slučajeva na nacionalnom nivou u policijskim izveštajima 2022-2025							1523

Dakle, kao što se vidi u gornjoj tabeli, ukupno 1.523 slučaja na nacionalnom nivou prijavljeno PK-u, koji su se dogodili u periodu 2022-2025.

Tabela 21 Aktivnosti policijskih stanica u školama, školska godina 2024-2025

Opština	Policijska stanica	Aktivnosti za školsku 2024/2025. godinu
Priština	Južna policijska stanica	Sastanci sa školama, 596 Zadržana lica, 724 kontrole 541 Intervencije 147
	Severna policijska stanica	Patrole oko škola, 745 Sastanci sa ODO, 3
Đakovica	Policijska stanica	Sastanci sa direktorima škola, 147

Razredni čas

Razredni čas predstavlja važan mehanizam za sprečavanje negativnih pojava i tretiranje sukoba između učenika, budući da je razredni starešina osoba koja najbolje poznaje učenike i njihovo socijalno i porodično stanje. Kroz ovaj čas se omogućava najranija identifikacija problema i najefikasnije tretiranje sukoba. Međutim, pošto vreme dežurstva nije prepoznat kao posebna nastavna norma, većina škola ne organizuje redovne razredne časove tokom nedelje. Od onoga što smo identifikovali, većina škola praktikuje ovo vreme dežurstva samo na početku i na kraju polugodišta, i kada postoje izuzetnije situacije.

Dokle, uspeali smo da identifikujemo dve škole u Prištini koje su pronašle alternativne načine za održavanje razrednog časa. Škola „Gjergj Fishta“, gde je odlukom direktora iz 2022. godine nastavni časovi skraćeni sredom kako bi se omogućilo održavanje razrednog časa. Dok je u školi „Nazim Gafuri“, odlukom UOŠ-a iz 2022. godine, odlučeno da se svakog ponedeljka, nakon dugog odmora, razredni čas održava u trajanju od 40 minuta, čime se početak časa odlaže za 40 minuta. Međutim, tokom revizije nije bilo moguće potvrditi da li se ove prakse i dalje sprovode.

Međutim, ovo pitanje još uvek nije regulisano na nacionalnom nivou. Dobili smo dokaze od MONTI da je u martu 2025. godine Ministarstvu finansija podnesen „Nacrt predloga za poseban grant za preduniverzitetsko obrazovanje za opštine za 2026. godinu“. U okviru ovog predloga zatraženo je da se dozvoli razredni čas utiče na sprečavanje negativnih pojava u školama, a data su i druga obrazloženja zašto bi trebalo da bude odobren. Predlog je predviđao da razredni čas obuhvati 8421 paralelnih časova na nivou zemlje i da ima dodatni trošak za budžet Kosova od 2 miliona evra.

Dodatak 3. Prakse posećenih privatnih škola

U cilju identifikovanja dobrih praksi, posetili smo i dve privatne škole gde smo identifikovali metode rada i prakse koje ove škole primenjuju u vezi sa prevencijom i tretiranjem incidenata nasilja u školama. Neke od tih praksi su predstavljene u nastavku.

Privatna škola I - Prakse identifikovane u privatnoj školi sa preko 200 učenika

Tretiranje incidenata sprovodi Tim za bezbednost dece. Slučajevi se prijavljuju u elektronskom sistemu škole i kod vođe tima.

Disciplinske mere su kategorisane u tri nivoa na osnovu težine prekršaja i ponašanja. One uključuju oduzimanje elektronskih uređaja, pisane zadatke za refleksiju, sastanke sa roditeljima i školskim administracijama, smanjenje ocene iz ponašanja, isključenje unutar škole i privremeno isključenje iz škole.

Posete trećih lica su dozvoljene samo uz prethodni dogovoreni sastanak.

Obuke za nastavnike se organizuju jednom mesečno u okviru dana obuke.

Fizička bezbednost škole je obezbeđena kroz ogradu i zatvorena vrata tokom nastavnog procesa, kao i kroz sistem za alarmiranje dima, koji takođe signalizira konzumiranje duvana ili elektronskih cigareta u toaletima.

Pripravnost za vanredne situacije obuhvata redovne simulacije evakuacije u slučaju prirodnih katastrofa, uključujući evakuaciju u slučaju požara.

Psihosocijalne usluge pruža **psiholog** angažovan u školi.

Privatna škola I - Prakse identifikovane u privatnoj školi sa preko 1.000 učenika

Aktivnosti podizanja svesti o nasilju i maltretiranju uključuju video zapise za podizanje svesti, multimedijalne materijale, igre uloga i ilustrativne scenarije. Kroz radne papire, učenici identifikuju svoje zabrinutosti i uče da razlikuju žrtvu od počinioca nasilja.

Tretiranje slučajeva nasilja se realizuje od disciplinske komisije preko standardnih obrazaca koji dokumentuju slučaj, uključene učenike i preduzete mere.

Prijavljivanje incidenta se vrši putem standardizovanog obrasca, koji se popunjava u roku od 24 sata od događaja i jasno definiše odgovorne za postupanje u slučaju.

Disciplinske mere uključuju snižavanje ocene iz vladanja, angažovanja u održavanju školskih objekata, aktivnosti podizanja svesti i produženi boravak u školi.

Pravilnik škole se primenjuje i van školskih prostorija, tokom aktivnosti, ekskurzija i školskog prevoza.

Izlazak učenika iz škole se realizuje samo uz odobrenje roditelja, nastavnika i administracije škole.

Dnevno dežurstvo pokriva celokupno nastavno vreme i uključuje nadziranje učenika, proveru školskih prostorija i prijavljivanje incidenata.

Mere fizičkog obezbeđenja uključuju ograđivanje objekta, obezbeđenje, kamere, alarmni sistem i uređaje za skeniranje na ulazu.

Upitnici sa učenicima se koriste za identifikaciju slučajeva uznemiravanja i maltretiranja.

Psihosocijalne usluge pruža psiholog angažovan u školi.

Ova škola sakuplja telefone učenika na početku časa i čuva ih u ormariću u posebnim kutijama, prikazanim na fotografiji ispod.

Slika 8- Predaja i čuvanje telefona učenika u kutijama tokom njihovog boravka u školi - Posećena privatna škola (1000 učenika)

REPUBLIKA E KOSOVËS - REPUBLIKA KOSOVA - REPUBLIC OF KOSOVO			
ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT			
NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE / NATIONAL AUDIT OFFICE			
DATE PRANARSHMËZUAR: 18-07-2026			
DATE RECEIVED: 18-07-2026			
Org. Orig.	Shif. Klasif.	Nr. Prot.	Nr. Prot.
Org. Unit.	Klasif. Kod	Dr. Prot.	Dr. Prot.
06	47	1325	1
Nr. Prot.		Nr. Prot.	
Dr. Prot.		Dr. Prot.	
Nr. Prot.		Nr. Prot.	
Dr. Prot.		Dr. Prot.	

REPUBLIKA E KOSOVËS
 REPUBLIKA KOSOVA / REPUBLIC OF KOSOVO
 KOMUNA E GJAKOVËS
 OPŠTINA DJAKOVICA / MUNICIPALITY OF GJAKOVA

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me gjetjet e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës "Siguria e nxënësve në shkollat publike në Kosovë", dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit
 Data: 03.07.2026

Vendi Gjakovë dhe

I/e nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit "Siguria e nxënësve në shkollat publike në Kosovë" (në tekstin e mëtejshëm "Raporti");
- pajtohem me gjetjet dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t'ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Ardian Gjini

për
 Kryetari i Komunës së Gjakovës

REPUBLIKA E KOSOVËS • REPUBLIKA KOSOVA • REPUBLIC OF KOSOVO
KOMUNA E FERIZAJT • OPŠTINA UROŠEVAC • MUNICIPALITY OF FERIZAJ

LETËR E KONFIRMIMIT

REPUBLIKA E KOSOVËS-REPUBLIKA KOSOVA-REPUBLIC OF KOSOVO ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE / NATIONAL AUDIT OFFICE			
LLETËR E KONFIRMIMIT			
Kryetari/Pr. J. A. M. Opšt. Uroš.	Opšt. Uroš.	Opšt. Uroš.	Opšt. Uroš.
06	47	1447	1

Për pajtueshmërinë me gjetjet e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës
“Siguria e nxënësve në shkollat publike në Kosovë”, dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Nr. 295
Vendi dhe data: 07.07.2016

I/e nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit “Siguria e nxënësve në shkollat publike në Kosovë” (në tekstin e mëtejme “Raporti”);
- pajtohem me gjetjet dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t’ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Kryetari/Kryeshefi/Exekutiv

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria-Vlada-Government
Ministria e Arsimit dhe Shkencës/
Ministarstvo Obrazovanja i Nauke/Ministry of Education and Science

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me gjetjet e Auditorit të Përgjithshëm

Për: Zyrën e Kombëtare të Auditimit

Të nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit për auditimin e performancës me temën: **“Siguria e nxënësve në shkollat publike në Kosovë”**, për periudhën 2022-2025
- pajtohem pjesërisht me gjetjet dhe rekomandimet ndërsa komentet dhe dëshmitë i gjeni të bashkangjitur
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t’ju dorëzoj një plan të veprimit për zbatimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për zbatimin e tyre.

Z. Hajrullah Ceku

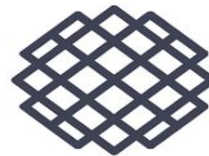
Ministër në detyrë i Arsimit dhe Shkencës

Data: 16/7/2026

Prishtinë

Republika e Kosovës
Republika Kosova
Republic of Kosovo

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

Sprovedena revizija: "Bezbednost učenika u javnim školama na Kosovu"

Dokument: Komentari revidirane institucije na nacrt revizorskog izveštaja

Nalazi	Slažem se da/ne	Komentari revidirane institucije u slučajevima neslaganja	Stanovište NKR-a
Nalaz 3.1.1	Ne	Mreža za upravljanje slučajevima nasilja nije sarađivala na efektivan način referentni pasus): „MONTI nije izradilo standardne obrasce za upućivanje, iako su predviđeni Uredbom o Protokolu“. MONTI potvrđuje da: obrasci su blagovremeno izrađeni kao aneks pravilnika i dostavljeni su na CD-u zajedno sa protokolom svim obrazovnim institucijama (i obrasci su poslani zajedno, baš kao što su bili za prijavu u fizičkoj verziji). Stvaranjem uslova sa tehnološkom infrastrukturom, fizički obrasci za izveštavanje su konvertovani u onlajn verziju u EMIS modulu, a škole i ODO-i su obavesteni o ovom procesu na redovnim informativnim sesijama i obukama o metodi izveštavanja u EMIS-u. Svaka škola ima standardizovani format izveštavanja. Takođe, u to vreme je obezbeđen video-tutorijala o metodi izveštavanja. Napomena: Protokol br. 21/2013 ne donosi dodatne obaveze za institucije, već navodi institucionalne obaveze (uloge i odgovornosti) koje proizilaze iz postojećih sektorskih zakona.	Nalaz stoji. NKR je razmatrao komentar MONTI-ja, ali data objašnjenja se ne protive nalazu. Izveštaj revizije se bavi nedostatkom standardnih obrazaca za upućivanje slučajeva iz škola u druge institucije, kao što su Kosovska policija i centri za socijalni rad. Dok se komentar MONTI-ja uglavnom odnosi na obrasce za evidentiranje/prijavlivanje slučajeva, uključujući fizičke registre i prijavljivanje EMIS-u. Upućivanje i prijavljivanje su različiti procesi. Upućivanje znači prosleđivanje slučaja na postupanje nadležnoj instituciji, dok prijavljivanje znači evidentiranje ili registrovanje slučaja na fizičkim obrascima ili u EMIS-u. Stoga, u odsustvu dokaza koji pokazuju postojanje i korišćenje specifičnih standardnih obrazaca za upućivanje, Nalaz ostaje nepromenjen.
Nalaz 3.1.4	Delimično	Podaci koje su škole prijavile nisu tačni i pouzdani, naime, pozivanje na dvogodišnji period izveštavanja: „Podaci prijavljeni u EMIS-u su znatno niži od slučajeva zabeleženih u izveštajima Policije Kosova i u fizičkim evidencijama škola.“ Ovaj rok za izveštavanje je bio predviđen za redovno izveštavanje u fizičkoj verziji (dva puta godišnje), ali kada je kreiran onlajn modul, ostavljen je aktivan za prijavljivanje slučajeva koji se dešavaju „ad hoc“ u trenutku kada se dogode. Sistem je kreiralo Ministarstvo prosvete, nauke i kulture, tako da izveštaji i evidencije služe školama i opštinama za orijentaciju politika (razvojni planovi škola i opština), na osnovu dokaza. Razlika u izveštavanju škola u EMIS-u sa njihovim evidencijama u školama dolazi kao rezultat nedostatka redovnog izveštavanja škola i činjenice da sistem Policije za bezbednost u zajednici, evidencije za lokacije u zajednici, nazivaju „incidenti u i oko škola“, što takođe uključuje slučajeve u naselju i zajednici (ne samo školske slučajeve). Na osnovu	Nalaz stoji. NKR je uzeo u obzir pojašnjenje MONTI-ja u vezi sa „ad hoc“ izveštavanjem u EMIS-u i razlikom između EMIS podataka, školskih evidencija i policijskih podataka. Međutim, podaci revizije pokazuju da izveštavanje u EMIS-u nije sprovedeno na potpun i jednoličan način. Upućivanje koje se referiše MONTI-ja „dva puta godišnje“ je kriterijum revizije na koji se poziva protokolska uredba 21/2013 i nalazi se u nalazu pod nazivom „Podaci koje prijavljuju škole nisu tačni i pouzdani“. Uprkos razvoju onlajn sistema, uredba ne zahteva da se izveštavanje vrši u ovom sistemu, već zahteva da se to radi sa fizičkim evidencijama dva puta godišnje, što je objašnjeno u nalazu revizije.

		toga, sve brojke koje generiše policijski sistem nisu samo školski slučajevi.	U periodu 2022–2025, samo 117 slučajeva nasilja je prijavljeno EMIS-u na nacionalnom nivou, dok je samo iz uzorka od 30 revidiranih škola identifikovano 535 slučajeva kao zabeleženih u fizičkoj dokumentaciji škola. Ovo dokazuje da EMIS sistem ne predstavlja stvarno stanje slučajeva nasilja u školama. Što se tiče podataka policije, NKR je uzela u obzir da su neki od slučajeva mogli biti zabeleženi kao incidenti „u školama i oko njih“. Međutim, analiza izveštaja pokazuje da je većina slučajeva povezana sa sukobima između učenika ili učenika i nastavnika, i da broj incidenata značajno opada tokom jula i avgusta, kada su škole na raspustu. Ovi elementi potkrepljuju procenu da je značajan deo slučajeva direktno povezan sa školskim sredinama.
Nalaz 3.2.3	Ne	O nedostatku nacionalne strategije za bezbednost u školama MONTI je izradilo Strategiju za bezbednost škola, ali ona nije usvojena zbog ograničenog broja strategija. Strateški ciljevi za bezbedne i zdrave škole kontinuirano su odobreni u strategijama obrazovanja. MONTI, pored strateškog nivoa, integrisalo je bezbednost škola i obrađuje se kroz nastavne planove i programe, obuku, infrastrukturne aspekte i međuinstitucionalni pristup izveštavanju i upućivanju. Iz ove perspektive, Strategija obezbeđivanja kvaliteta na koju se odnosi Izveštaj nije direktno povezana sa bezbednošću, već kroz kvalitetno obrazovanje promoviše bezbednost i obrazuje mlađe generacije za mir, stvarajući vrednosti i pozitivne stavove demokratije: poštovanje, toleranciju, inkluzivnost, jednakost, izbegavanje nasilja i zlostavljanja itd. Ministarstvo prosvete i nauke podržava preporuku za njenu izradu, iako je važeće zakonodavstvo, uključujući Zakon o zaštiti dece sa svojim podzakonskim aktima, jače i obavezuje od bilo kog strateškog dokumenta	Nalaz stoji, uz pojašnjenje da je glavni problem nedostatak odobrene i funkcionalne strategije. NKR je uzeo u obzir pojašnjenje MONTI-ja da je nacrt strategije za bezbednost škola izrađen, ali nije odobren. Ovo pojašnjenje nije u suprotnosti sa nalazima revizije, jer se izveštaj bavi nedostatkom odobrene, sprovedene i praćene strategije za bezbednost škola. Činjenica da se bezbednost obradilo u okviru nastavnih planova i programa, obuka, priručnika ili drugih sektorskih dokumenata ne zamenjuje potrebu za jasnim strateškim okvirom koji definiše ciljeve, mere, odgovornosti, rokove, mehanizme praćenja i indikatore za procenu rezultata u oblasti bezbednosti škola. Stoga, Nalaz ostaje nepromenjen.
Nalaz 3.2.3	Ne	“Uredba o protokolu ne predstavlja obavezu za direktore škola da prijavljuju slučajeve nasilja u EMIS sistemu” Član 2 protokola, stav 1.17, predviđa da: „Registar slučajeva u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama znači bazu podataka u kojoj se evidentiraju prijavljeni slučajevi nasilja u preduniverzitetskim obrazovnim ustanovama, označena kao Dodatak I ovog Protokola“ (dodatka je poslat revizorima u prilogu). Zakonska obaveza prijavljivanja je obrađena u članovima 19, 20 i 25 Protokola: Obezbeđivanje, čuvanje i analiza podataka u ustanovama preduniverzitetskog obrazovanja, stavovi 1 i 2 člana 25: 1. Direktor ustanove preduniverzitetskog obrazovanja je dužan da na najbolji mogući način obezbedi, čuva i analizira podatke o nasilju prijavljenom u ustanovi kojom rukovodi. 2. Registar slučajeva nasilja u ustanovama preduniverzitetskog obrazovanja vodi se u skladu sa dodatkom 1 ovog Protokola i poverljiv je. Kada direktor obezbeđuje, čuva i analizira podatke ili vodi registar slučajeva u skladu sa Dodatkom 1, to znači da mora da evidentira podatke u Registar slučajeva, a registar je integrisan u EMIS na digitalni način, radi lakšeg korišćenja. Direktori škola i ODO su shodno tome obavešteni. Takođe, tačka 6 u delu 5 smernica navodi:	Nalaz stoji. NKR je razmatrao članke koje je citirao MONTI u vezi sa evidentiranjem, čuvanjem i analizom podataka o slučajevima nasilja. Ove odredbe podržavaju obavezu evidentiranja i vođenja registra slučajeva, ali ne definišu jasno i direktno obavezu prijavljivanja slučajeva EMIS sistemu. Uredba o protokolu je odobrena 2013. godine, dok je modul za izveštavanje u EMIS-u razvijen kasnije. Iz tog razloga, pravilnik nije ažuriran kako bi se uskladilo fizičko izveštavanje sa elektronskim izveštavanjem u EMIS-u. Vodič iz 2015. godine opisuje upotrebu EMIS-a, ali ne zamenjuje potrebu za jasnom normativnom obavezom i standardizovanom procedurom za elektronsko izveštavanje od strane škola. Činjenica da su škole razvile različite prakse i da je izveštavanje EMIS-u ostalo veoma nisko ukazuje na to da obaveza i proces izveštavanja nisu bili dovoljno jasni, praćeni i efektivno sprovedeni.

		„6. Direktor POI-a evidentira i ažurira slučaj u EMIS/MONTI, u skladu sa Dodatkom 4 (Priručnik za korišćenje modula „registra slučajeva“). Prema informacijama iz terenskih diskusija, tekućih okruglih stolova, razlozi zašto se slučajevi ne prijavljuju ili se ne tretiraju pravilno povezani su sa nivoom institucionalne svesti, odgovornosti, zanemarivanja, straha od kršenja privatnosti, nedostatka zaštite za prijavitelja, stigmatizacije, nedostatka efikasnog tretmana od strane drugih instanci.	
Nalaz 3.2.3	Delimično	„MONTI nije sproveo nikakvu istinsku i sveobuhvatnu analizu u vezi sa bezbednosnom situacijom u školama“ Tokom godina, MONTI je sarađivalo sa UNICEF-om, Pedagoškim zavodom sa PK-om, OEBS-om na sprovedenim istraživanjima koja pokazuju postojeće stanje i koja su ista: porodično, socijalno, ekonomsko, duga tranzicija, prisustvo opojnih supstanci, prisustvo objekata u blizini škola, elementi delinkvencije, nedovoljan roditeljski nadzor, evolucija tehnologije i zloupotreba tehnologije itd. MONTI je usmerilo svoje radnje na nalaze ovih istraživanja. Pored zakona i propisa, razvijeni su i didaktički priručnici za podršku školskoj zajednici u bavljenju osetljivim temama (nasilje, trgovina ljudima, zaštita na internetu, sprečavanje negativnih pojava, obrazovanje za mir itd.), kao i kroz nastavne i vannastavne aktivnosti uz interakciju sa drugim službama. Da, i dalje postoji potreba za daljom analizom kontinuiranim praćenjem situacije.	Nalaz stoji. NKR je uzeo u obzir aktivnosti i saradnju MONTI-ja sa različitim partnerima, uključujući istraživanje, priručnike, didaktičke materijale i aktivnosti podizanja svesti. Ove aktivnosti su odražene u izveštaju o reviziji gde su potkrepljene dokazima. Međutim, komentar ne dokazuje da je MONTI sproveo redovnu, istinsku i sveobuhvatnu analizu bezbednosti u školama, na osnovu konsolidovanih podataka iz EMIS-a, ODO-a, škola, policije, centara za socijalni rad i obrazovnog inspektorata. Štaviše, sam komentar MONTI-ja priznaje potrebu za daljom analizom i kontinuiranim praćenjem situacije. Stoga, Nalaz ostaje nepromenjen
Nalaz 3.2.3	Delimično	„MONTI nije pratio sprovođenje politike zaštite dece, što je dovelo do toga da škole primenjuju različite i nestandardizovane prakse. Prema Ministarstvu, NVO su bile uključene u ovaj proces u okviru sporazuma o saradnji jer Ministarstvo nema resurse za praćenje njene implementacije.“ Odobranjem Politike zaštite dece MONTI-a, održane su informativne sesije u opštinama, razvijen je i akreditovan program obuke, a započeta je i obuka za kontakt osobe u školama. Specijalizovani program NVO-a za zaštitu dece je akreditovan za program obuke, ali mu nije data funkcija praćenja. Praćenje i obezbeđivanje sprovođenja politike je odgovornost ODO-a i obrazovnog inspektorata, što će se kontinuirano obavljati.	Nalaz stoji. NKR je uzeo u obzir pojašnjenje MONTI-ja da su nakon usvajanja Politike zaštite dece održane informativne sesije, razvijen je program obuke i otpočela je obuka za kontakt tačke u školama. Međutim, ove aktivnosti ne dokazuju da je sprovedeno redovno i dokumentovano praćenje sprovođenja politike u školama. Štaviše, MONTI u svom komentaru naglašava da je praćenje sprovođenja politike odgovornost ODO-a i obrazovnog inspektorata. S obzirom na to da obrazovni inspektorat funkcioniše u okviru MONTI-ja, ovo pojašnjenje potvrđuje institucionalnu odgovornost za praćenje. Stoga, komentar se ne protivi nalazu revizije.
Nalaz 3.2.4	Delimično se slažemo	Obrazovni inspektorat ne nadzire bezbednost u školama Inspektorat, putem redovnih inspeksijskih formata i na osnovu „ad hok“ zahteva, prati napredak obrazovnog procesa, uključujući aspekte bezbednosti. Nedostatak specifičnih tematskih inspekcija je posledica nedostatka ljudskih kapaciteta/resursa, što će biti adresirano.	Nalaz stoji. NKR je uzeo u obzir pojašnjenje MONTI-ja da obrazovni inspektorat, u okviru redovnih inspekcija i na osnovu ad hok zahteva, može da se bavi i aspektima koji se odnose na nesmetano odvijanje obrazovnog procesa. Međutim, komentar ne pruža dokaze da su sprovedene tematske inspekcije ili namenjeni nadzor nad bezbednošću škola, sprovođenjem protokola, prijavljivanjem slučajeva EMIS-u ili rešavanjem incidenata nasilja. Štaviše, sam komentar MONTI-ja priznaje da je nedostatak specifičnih tematskih inspekcija povezan sa nedostatkom ljudskih kapaciteta/resursa. Ovo podržava nalaz revizije da nadzor Inspektorata nad bezbednošću škola nije bio efikasan.

Nacionalna Kancelarija Revizije
Naselje Arbëria
Ul. Ahmet Krasniqi, 210
10000 Priština
Republika Kosovo